

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Görev Paylaşımı, Kamu
Hizmetlerinin Görülmesinde Etkinlik ve
Silifke Belediyesinde Bir Uygulama

Hazırlayan

Ethem Göksel ERKAN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Mehmet İNCE

KARAMAN – 2014

**MERKEZİ YÖNETİM İLE YEREL YÖNETİMLER ARASINDA GÖREV
PAYLAŞIMI, KAMU HİZMETLERİNİN GÖRÜLMESİNDE ETKİNLİK VE
SİLİFKE BELEDİYESİNDE BİR UYGULAMA**

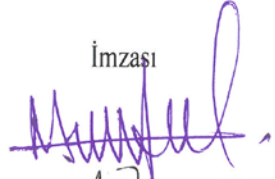
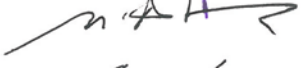

Tezin Kabul Ediliş Tarihi:13/03/2014

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Doç. Dr. Mehmet İNCE

Üye: Doç. Dr. Mehmet ALAGÖZ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Elifhan KÖSE

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 27.02.2014 tarih ve 2014-08/71 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü : Doç. Dr. Zülfi GÜLER

Mühür
İmza

ÖNSÖZ

Sosyal bir varlık olan insan bir arada yaşayarak toplumu meydana getirmiştir. Toplumsal olarak bir arada yaşayan insanların ortak yaşamdan doğan organize olmuş en büyük şekli “devlet”tir. Devlet, toplum düzenini sağlamak için, belirli bir yönetim mekanizması oluşturup uygulamak zorundadır. Türkiye’de devletin yönetim mekanizması, merkezi ve yerel yönetim olmak üzere birbirini tamamlayan iki yönetim mekanizması ile yürütülmektedir. Devlet idaresinin merkezi ve yerel yönetimler olmak üzere iki ana kol üzerinden yürütülmesi kamu hizmetlerinin etkinliğinin artırılmasında önemli bir faktördür.

Türkiye’ de kamu hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimler içinde, vatandaşa en yakın şekilde hizmet sunan belediyelerin önemli yeri bulunmaktadır. Belediyelerin sunmuş olduğu hizmet kalitesini en iyi ölçen hizmetten yararlanan vatandaşlardır. Hizmetlerden yararlanan vatandaşların beklentileri ve memnuniyetleri, bu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulup sunulmadığı konusunda bir fikir vermektedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mehmet İNCE’ ye teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

ÖZET

Devletlerin örgütlenmesi hizmetlerin özelliğine göre merkezi ve yerel düzeyde oluşmuştur. Bu örgütlenmede her devlet merkezi yönetim anlayışına mı yoksa yerel yönetim anlayışına mı ağırlık vereceğini kendi toplum yapısına, sosyal ve ekonomik durumuna, ideolojisine, kültürüne, coğrafi ve tarihsel koşullarına göre karar vermiştir.

Devletin vatandaşına sunmakla yükümlü olduğu hizmetlerin hangilerinin merkezi yönetim hangilerinin yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilmesi gerektiği her zaman tartışılan bir konu olmuştur. Bu tartışmalar sonunda tahdidi olarak bir görev paylaşımı yoluna gidilirse de, görev paylaşımının nasıl olması gerektiği konusunda genel prensipler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Görev paylaşımının sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi, kamu hizmetlerinin de etkin bir şekilde sunulmasında önemli bir etkidir. Son yıllarda hesap verebilir, demokratik, şeffaf bir yerel yönetim yapısı oluşturma çabalarıyla birlikte kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulması kavramları da önem kazanmaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak merkezi yönetime ait olan bazı görevlerin yerel yönetimlere aktarılması yoluna gidilerek bu amaçla büyükşehir belediyesi başta olmak üzere il özel idaresi ve belediyelere ilişkin kanunlarda değişiklikler yapılmıştır.

Bu anlamda vatandaşa en yakın hizmet birimi olan belediyeler önem kazanmaktadır. Belediye hizmetlerinin etkin sunumundaki en önemli ölçüt hiç şüphesiz vatandaş memnuniyetidir. Zira bir kamu hizmetinin yürütülmesinde ulaşılmayı hedeflenen amaca ne derece yaklaşırsa vatandaşın da o hizmetle ilgili memnuniyeti de o derece fazla olacaktır.

Bu çalışmayla resmi kaynaklardan alınan veriler eşliğinde, Türkiye’de devlet idaresinin ve kamu hizmetlerinin esasları ve etkinlik ölçütü ortaya konularak Silifke Belediyesi sınırları içinde alan araştırması yapılmıştır. Bu araştırmanın temel hedefi, yerel yönetimlerin yürüttüğü kamu hizmetleri etkinliğinin ölçüsünü, hizmeti alan halkın görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır. Bu araştırma, kamu hizmetlerinde etkinliğin ölçütünün verilere dayalı olarak ortaya konulması açısından önemlidir. Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilip getirilmediğine halk penceresinden bakmak bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Merkezi ve Yerel Yönetimler, Kamu Hizmetleri, Etkinlik ve Silifke Belediyesi Örneği, Subsidiarite

ABSTRACT

Organization of states is occurred on central and local levels according to the characteristics of services. In this organization, every state decide to which management approach – central or local- will have more weight depending on their community structure, social and economic status, ideology and cultural, geographical and historical conditions.

Whether the services obliged to be provided to the citizens by states should be fulfilled by central or local administration is always a topic of discussion. At the end of these discussions, although there is no limit on the number of task sharing, it is attempted to create the general principles about how it should be the task- sharing.

Realizing the task sharing in healthy way is important factor for the provision of public services effectively. In recent years, the concept of presenting the public services in an efficient and effective way has gained an importance together with the efforts for creating accountable, democratic and transparent local management structures. Thus, by means of transferring some of the tasks that belong to the central administration to local administration, the legislation of not only the metropolitan municipality but also the special provincial administration and municipalities has been changed.

Under this circumstance, the municipalities have become important as a closest service unit for the citizens. Undoubtedly, the most important criteria in the efficient provision of municipal services is the satisfaction of citizens. Because the more close to reach the targeted goals for executing the public service means the more satisfaction of the citizen about the service.

In this study, with the data from official sources, the field study within the boundaries of Silifke Municipality has been realized by taking the efficiency criteria and the principles of the state administration and public services in Turkey into the consideration. The main objective of this research is to reveal the measure of the effectiveness of public services conducted by local administration in the line of the public opinion. This research has an importance because of its proving the measure of public service efficiency on the basis of data. Being able to evaluate if public services are fulfilled effectively and efficiently or not from the point of public makes this research original and important.

Key words: Central and Local Administrations, Public Services, Efficiency and Silifke Municipality Example, Subsidiarity

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TABLOLAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. KAVRAMSAL VE TEORİK ESASLAR

I.1. Merkezi Yönetim- Yerel Yönetim Kavramı ve Ayrımı	3
I.1.1. Merkezi Yönetim	4
I.1.2. Yerel Yönetim	7
I.2. Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetim Arasındaki Görev Paylaşımı	12
I.2.1. Görev Paylaşımının Tarihsel Süreci.....	12
I.2.2. Görev Paylaşımının Esasları	15
I.2.3. Yerel Yönetim Birimlerinde Görev Paylaşımı.....	20
I.3. Görev Paylaşımında Yeni Kavram: Subsidiarite (Hizmette Yerellik)	35
I.3.1. Subsidiarite Kavramı	35
I.3.2. Avrupa Birliği ve Subsidiarite	42
I.3.3. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı' nda Subsidiarite	47
I.3.4. Avrupa Ülkelerinde Subsidiarite	50

İKİNCİ BÖLÜM

II. KAMU HİZMETİ VE ETKİNLİK

II.1. Kamu Hizmetinin Tanımı	53
II.2. Yürütüldüğü Alana Göre Kamu Hizmetleri.....	55
II.2.1. Genel Kamu Hizmetleri	55
II.2.2. Yerel Kamu Hizmetleri.....	56
II.3. Etkinlik.....	56
II.3.1. Kaya Raporu	59
II.3.2. Etkinlik Kriterleri.....	63
II.4. Yerel Yönetimlerde Etkinlik.....	68

II.4.1. Belediyelerin Kamu Hizmetlerinde Etkinlik Açısından Önemi	73
II.4. 2. Belediyelerin Yerel Demokrasi Açısından Önemi	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. KAMU HİZMETLERİNİN ETKİNLİĞİ VE SİLİFKE BELEDİYESİ' NDE BİR UYGULAMA

III.1. Problem Durumu	78
III.2. Amaç ve Önem	78
III.3. Hipotezler	79
III.4. Yöntem	80
III.4.1. Araştırma Modeli.....	81
III.4.2. Evren Ve Örneklem	81
III.4.3. Sınırlılıklar.....	82
III.4.4. Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması.....	83
III.4.5. Verilerin Analizi	85
III.5. Verilerin Çözümü	86
III.5.1. Demografik Analizler	86
III.5.2. Faktör Analizleri.....	92
III.5.3. Güvenilirlik Analizleri.....	94
III.6. Hipotezlerin Testi	95
III.7. Araştırmaya İlişkin Değerlendirmeler	109
SONUÇ	112
KAYNAKÇA.....	115
EK 1. ANKET METNİ.....	121

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Ait Bulgular	86
Tablo 2. Katılımcıların Yaş Dağılımına Ait Bulgular	87
Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Ait Bulgular	88
Tablo 4. Katılımcıların Mesleki Dağılımına Ait Bulgular	88
Tablo 5. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Bulgular.....	89
Tablo 6. “Silifkeli misiniz?” Sorusuna Ait Bulgular	90
Tablo 7. “Kaç yıldır Silifke’de yaşıyorsunuz?” Sorusuna Ait Bulgular	90
Tablo 8. Katılımcıların Oturdukları Mahalle Dağılımına Ait Bulgular.....	91
Tablo 9. Silifke Belediyesi Hizmetlerinin Etkinliği İle İlgili Faktör Yükleri	93
Tablo 10. Katılımcıların “Silifke Belediyesinin Hizmetlerinden Memnun Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	95

Tablo 11. Katılımcıların “Silifke'nin Planlı Olarak Geliştiğine İnanıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	96
Tablo 12. Katılımcıların “Bir Vatandaş Olarak Belediye Hizmetlerinden Rahatlıkla Faydalanabiliyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	97
Tablo 13. Katılımcıların “Halk Olarak Belediyelerde Söz Hakkınız Olduğuna İnanıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	98
Tablo 14. Katılımcıların “Belediyenin Geleceğe Yönelik Kararlarından Ve Hizmet Politikalarından Haberdar Olabiliyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	99
Tablo 15. Belediye Hizmetlerine İlişkin Olarak Nasıl Bilgilendirilmek İstersiniz?	100
Tablo 16. Katılımcıların “Belediye Hizmetlerinin Yürütülmesi Sonucu Oluşan Aksaklık Ve Gecikmeler İle Yanlış Ve Hukuka Aykırı Uygulamaları İlgililere İletiyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	101

Tablo 17. Katılımcıların “Belediye Yönetiminde Söz Hakkına Sahip Olabilmeniz İçin Sizce Neler Yapılmalıdır?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	102
Tablo 18. Katılımcıların “Belediye Personelinin Tutum Ve Davranışları Sizce Nasıl?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	103
Tablo 19. Halkın Silifke Belediyesi Tarafından Yerine Getirilen Sağlık, İmar, Temizlik, Kültür Ve Spor, Zabıta, Ulaştırma Hizmetlerinden Memnunluk Derecesine İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	104
Tablo 20. Halkın “Size Göre Silifke’ye Ait Sorunları Çözmede Ve Hizmet Sunmada Aşağıdaki Birim Veya Kişilerden Hangisi Sizin Çıkarınızı Temsil Ediyor?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	107
Tablo 21. Size Göre Silifke’nin Çözülmesi Gereken En Önemli Sorunu Nedir?	108
Tablo 22. Hipotez Analizleri Sonuçları.....	110

GİRİŞ

Her toplum, ihtiyaçlarını giderebilmek için örgütlenme ihtiyacı hissetmiştir. Zaman içinde gelişen teknolojik ve sosyal yeniliklerle birlikte ihtiyaçları artan toplum daha karmaşık bir yapı haline dönüşmüştür. Bunun sonucunda toplumun ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamak için devletin irade şekillerinde ve organizasyon yapılarında değişiklikler meydana gelmiştir. İhtiyaçların giderek artması nedeniyle devletin yapmak zorunda olduğu hizmetler de çoğalmış ve devlet bu artan hizmetleri yerine getirecek bir örgütlenme yoluna gitmiştir.

Devletlerin örgütlenmesi hizmetlerin özelliğine göre merkezi ve yerel düzeyde oluşmuştur. Bu örgütlenmede her devlet merkezi yönetim anlayışına mı yoksa yerel yönetim anlayışına mı ağırlık vereceğini kendi toplum yapısına, sosyal ve ekonomik durumuna, ideolojisine, kültürüne, coğrafi ve tarihsel koşullarına göre karar vermiştir.

Devlet yönetim yapısına karar verdiğinde hangi kamu hizmetlerinin hangi yönetim kademesi tarafından gerçekleştireceğine de karar verecektir. Bir başka deyişle yönetim birimleri arasında bir görev paylaşımını düzenleyecektir. Hangi anlayışı benimserse benimsesin her devletin amacı, üzerine düşen görevleri etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmektir.

Bu çalışma, temel hatlarıyla üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü, “Kavramsal ve Teorik Esaslar” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde merkezi ve yerel yönetim kavramları anlatılarak, Türkiye’de merkezi ve yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımının esasları ile görev paylaşımında ve etkin hizmet sunumunda önemli bir kriter olan hizmette yerellik (Subsidiarite) kavramı üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, “Kamu Hizmeti ve Etkinlik” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde kamu hizmetlerinin genel tanımları yapıldıktan sonra yerel yönetimlerde ve özellikle belediyelerde etkin kamu hizmetinin öneminden bahsedilmiştir.

Son bölümde ise yapılan alan araştırmasından elde edilen verilerin analizlerine yer verilmiştir. Bu bölümde araştırma boyunca izlenen yol, araştırma soru ve hipotezleri, araştırmanın örnekleme, araştırmada kullanılan soru kâğıdının özellikleri ve istatistik tekniklerin tanıtılmasını içermektedir. Son olarak ise alan araştırmasından çıkan verilerin analizlerine yer verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise anket analizlerinden yola çıkarak yerel yönetimlerde etkinliği arttırmak için yapılması gereken çalışmalarla ilgili öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. KAVRAMSAL VE TEORİK ESASLAR

I.1. Merkezi Yönetim- Yerel Yönetim Kavramı ve Ayrımı

Türkiye’de devletin yönetim mekanizması, merkezi ve yerel yönetim olmak üzere iki yönetim mekanizması ile yürütülmektedir. Türkiye devleti yönetimi içerisinde yer alan, merkezi ve yerel yönetim tanımlarına geçmeden önce “devlet” ve “yönetim” kavramlarının tanımlarını yapmak gerekmektedir. Devletin en önemli faaliyetlerinden birisi olan yönetim: “İnsanların belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda, bu amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için birlikte çalışmalarına ve birlikte üretmelerine imkân veren bir çevrenin biçimlendirilmesi ve işlerliğin sağlanmasıdır.”(Çelebi, 2003:12). Devlet ise; “Toplum halinde yaşamının en gelişmiş şeklidir.”(Coşkun, 1999:55).

Türkiye’de devlet idaresi, merkezi yönetim ve yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti idaresinin birbirini tamamlayan bu iki temel unsuru, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’ nın 123/2 maddesinde ”idarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır”, şeklinde açıklanmıştır (Günday, 1996:51).

I.1.1. Merkezi Yönetim

Merkezden yönetim, idarenin topluma sunacağı hizmetlerin başkent adı verilen devlet merkezinden ve tek elden yürütülmesidir. Bu yönetim şeklinde, tüm idari hizmetler devlet merkezinde bulunan birkaç yetkili tarafından planlanır, düzenlenir ve yürütülmektedir (Günday, 1996:53). Merkezi yönetimin başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Gözübüyük, 2000:42):

- Merkezden yönetimde tek bir tüzel kişilik vardır. O da devlet yani merkezi yönetimdir.
- Merkezi yönetim, kamu hizmetlerinin özelliklerine göre bölünerek bakanlıklar şeklinde örgütlenmiştir. Ancak bakanlıkların tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bakanlıklar kamu hizmetlerini devlet adına ve devletten aldığı yetkiye göre yerine getirmektedir.
- Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için gerekli gider ve varsa bu hizmetlerden elde edilen gelir merkezde toplanmaktadır.
- Kamu hizmetler, merkezde bulunan kişi yada kişilerce planlanır, düzenlenir ve yürütülmektedir. Bunun neticesinde meydana gelebilecek sorumluluk da bu kişiye yada kişilere aittir.
- Merkezden tüm hizmetleri yürütmek mümkün olmadığından, başkent dışında tüm ülkeye yayılmış bir taşra teşkilatı vardır. Bu taşra teşkilatındaki

görevliler merkezden atanır ve bu görevlilerin kendilerine has yetkileri bulunmamaktadır. Görevliler merkezden aldıkları emir ve talimatlar doğrultusunda hareket etmektedir.

- Her ne kadar merkezi yönetim hizmetlerin yerine getirilmesi için bakanlıklara ve taşra teşkilatına ayrılmış ise de, merkezi yönetim bir bütündür. Merkezi yönetim içindeki tüm görevliler birbirlerine hiyerarşik bir bağ ile bağlıdır.

Merkezi yönetimin faydaları şunlardır (Yayla, 2009:234)

- Kararlar merkezden alındığı için devlet otoritesinin siyasi ve idari olarak güçlü olmasını sağlar.
- Gelir ve giderler merkezde topladığı için mali kontrol kolaydır.
- Taşra teşkilatındaki görevliler, emir ve talimatlar merkezden alındığı için yerel baskılardan kurtulur ve tarafsızlık sağlanmış olur.
- Kamu hizmetleri tek elden yürütüldüğünden bölgeler arasındaki eşitsizlik varsa merkezi yönetim eşitliği sağlar.
- Kamu görevlileri hiyerarşi ile sürekli bir denetime tabi olduğundan hizmetler tarafsız ve rasyonel bir şekilde yürütülür.

Merkezi yönetimin sakıncaları şunlardır (Yayla,2009:235):

- Taşra teşkilatındaki görevliler, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde her hangi bir yetkiye sahip olmadığı için, her türlü sorun için merkeze başvurmak zorundadır. Bu durum, hizmetlerin merkezde birikmesine, gecikmelere ve verimsizliğe neden olabilir. Bu nedenle bürokrasi ve kırtasiyecilik artar.

- Her yörenin, bölgenin ihtiyaçları farklılık gösterebileceğinden hizmetlerin yöresel ihtiyaçlara göre yürütülmesi güçleşir.

- Halk kendini ilgilendiren konularda pasif kaldığından giderek her şeyi merkezden bekler duruma gelir. Bu da demokrasi kültürünü zedeler.

Ülkemizde merkezi idarenin başkent teşkilatı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar Kurulu ve Bakanlıklar ile merkezdeki yardımcı kuruluşlar olarak adlandırılan ve hükümetle bakanlara görevlerinde yardımcı olmak ve belli konularda görüş bildirmekle görevli Milli Güvenlik Kurulu, DPT gibi kuruluşlardan oluşmaktadır (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 1998:4). Ülkemizde merkezi idarenin taşra teşkilatı, “mülki idare bölümleri” ve “bölge kuruluşları” olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Mülki idare bölümleri, 18.06.1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre düzenlenerek; Türkiye illere, iller ilçelere, ilçelerde bucaklara ayrılmıştır. İllerin başında vali, ilçelerin başında kaymakam, bucakların başında ise bucak müdürü adı verilen mülki idare amirleri bulunmaktadır. Vali, il genel idaresinin başıdır, illerdeki merkezi görevlilerin amiridir ve hem devletin hem de hükümetin ildeki temsilcisidir. Kaymakam ilçede hükümetin

temsilcisi ve ilçe genel idaresinin başıdır. Bucak müdürü, bucakta en büyük hükümet memuru olup hükümetin temsilcisidir (Gözübüyük, 2000:63).

Merkezi yönetim ile tüm ülke düzeyinde hizmetleri yürütülmesi oldukça zor olduğundan başkent dışında tüm ülkeye yayılmış bir yönetime ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel yönetim veya yerinden yönetim olarak da ifade edilen bu yönetim, devlet idaresinin merkezi yönetim üzerinden yerel yönetimlerde yürütülmesini sağlamaktadır.

I.1.2. Yerel Yönetim

Yerel yönetim eski “adem-i merkeziyet” terimi ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Yalçındağ, 1995:3). Merkezden yönetimin tersine, yerinden yönetim; topluma sunulacak bazı idari hizmetlerin devlet merkezinden ve tek elden değil, merkezi idare teşkilatı içerisinde yer almayan ve merkezi idare hiyerarşisine dahil olmayan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir (Günday, 2002:61).

Yerel yönetim, ulusal ve bölgesel düzeyden daha küçük ölçekte seçilmiş organlarla yönetilen ve yönetim alanı içerisinde halkın yerel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olan bir yönetim türünü oluşturmaktadır. Bu yönetim idari ademi merkeziyetçilik olarak da adlandırılmakta olup, siyasi ademi merkeziyetçilikten farklıdır (Yalçındağ, 1995:4).

Bu iki kavram günümüzde zaman zaman karıştırılmaktadır. Zira siyasi ademi merkeziyetçilik federalizm olarak tanımlanabilir. Bu sistemde devleti oluşturan her birimin kendine özgü ve belli ölçüde yasama ve yargı yetkisinin bulunması demektir. Buna karşılık idari ademi merkeziyet ise, merkezi hiyerarşiye dahil olmayan kamu tüzel kişilerin bazı kamu hizmetlerinin görülmesini ifade etmektedir. Bu kamu tüzel kişilerinin yasama yetkisi bulunmadığından kendi hukuki statüsünü belirleyemezler ve yargı yetkileri bulunmamaktadır. Bu sistem demokratik yönetim ilkelerine uygun düşen, yönetimin hantallığını azaltan ve hizmetlerin gereksinimlere daha uygun olarak görülmesini sağlayan bir sistem olarak görünmektedir (Yalçındağ, 1995:3).

Yerel yönetimin faydaları şunlardır (Günday, 1996:56):

- Yerinden yönetim kuruluşları merkezden bağımsız olarak hareket edebildiklerinden, halkın hizmet ihtiyacını daha rahat bir şekilde yerine getirirler.
- Kırtasiyecilik ve bürokrasi azalacağından, kamu hizmetleri daha hızlı, etkin ve verimli şekilde yerine getirilir.
- Halkın iradesi yönetime yansıtacağından demokratik ilkelere daha uygundur.

Yerel yönetimin sakıncaları şunlardır (Günday:1996:57):

- Kamu hizmetleri ülkenin farklı yerlerinde farklı şekilde yürütülebileceğinden bölgeler arası eşitsizlikler meydana gelebilir.

- Yerinden yönetim kuruluşları organları (yerel yönetim organları) seçimle işbaşına geldiğinden tekrar seçilebilmek için gösterişli uygulamalar yapabilir. Bu durum israfa yol açar.

- Partizanca uygulamalara yol açabilir.

- Her yerinden yönetim kuruluşunun ayrı bütçesi olduğundan mali denetimi güçtür.

Yerinden yönetimin belli bir hizmet itibarıyla uygulanmasına ise “hizmet adem-i merkeziyet” (hizmet yerinden yönetim), belli bir yöre itibarıyla uygulanmasına “mahalli adem-i merkeziyet” (yerel yerinden yönetim), denilmektedir.

1.1.2.1. Hizmet Yerinden Yönetim

Hizmet yerinden yönetim kuruluşları, teknik bilgi ve uzmanlık isteyen belli bir hizmetin devlet tüzel kişiliği ve merkezi idare teşkilatı dışında örgütlenmesi ve tüzel kişiliğe kavuşturulması sonucu ortaya çıkan kuruluşlardır (Günday, 2002:120). Hizmet yerinden yönetim uygulamasında; bazı kamu hizmetleri merkezin dışında bir örgüt tarafından yerine getirilmektedir. Karayolları Genel Müdürlüğü, TODAİE, TRT, ticaret odaları, üniversiteler gibi örnekleri verilebilecek bu kuruluşlar özerkliğe sahiptirler.

Hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Gözübüyük, 2000:134):

- Hizmetsel kuruluşların, yerel yönetim kuruluşları gibi tüzel kişilikleri vardır. Bunlarda tüzel kişiliklerini, ya kanun ile ya da kanunun verdiği yetkiye dayanan yönetsel (idari) kararlar kazanırlar.

- Hizmetsel kuruluşlar, belli görev ve yetkilerle donatılmıştır ve hizmet alanları değişik niteliktedir.

- Hizmetsel kuruluşların kendilerine özgü mal varlıkları ve bütçeleri vardır. Bunların mal ve paralarına, devlet mal ve paralarının korunmasına ilişkin hükümler uygulanır.

- Hizmetsel kuruluşlar üzerinde merkezi idarenin veya bağlı oldukları kuruluşların vesayet denetimi vardır. Vesayet denetimi ile özerklikleri ters orantılıdır: Özerklikleri arttıkça, vesayet denetimi azalır. Vesayet denetimi arttıkça özerklikleri azalır.

- Hizmetsel kuruluşların personeli memur veya diğer kamu personeli statüsündedir. Kuruluş kanunlarında personel rejimi açısından değişik düzenlemelere gidildiği de dikkati çekmektedir; Yüksek Öğretim Kanunu gibi.

- Anayasa Mahkemesi bir kararında belirttiği gibi kamu tüzel kişilerinin nitelik ve özellikleriyle bağdaştığı ve statülerinin elverdiği ölçüde özel hukuk

tüzel kişileri gibi, genel hükümlere göre bazı yetkileri kullanmaları mümkün olmakla beraber; açık bir hüküm bulunmadıkça, bu hal onların hukuki rejimi olan idare hukuku ve kamu kanunlarına bağlılık ilkesini ortadan kaldırmaz.

I.1.2.2. Yerel Yerinden Yönetim

Yer yönünden yerinden yönetim ise; belli bir yörede yaşayan insanlara ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, bu ihtiyaçları kendi seçtikleri organlar eliyle saptamak ve gereğini yerine getirmek konusunda özerklik verilmesidir (Dönmez, 1996:5-6). Belirli bir coğrafi alanda bazı kamu hizmetlerinin, merkezi yönetim ya da hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları tarafından değil de, o coğrafi alanda yaşayan insanlar tarafından seçilmiş organlar ya da yönetimler tarafından gerçekleştirilmesi daha uygun olabilmektedir. Yerel yerinden yönetimin dört önemli varlık koşulu bulunmaktadır (Aydemir, 2003: 12):

I. Devletten farklı hukuki kişiliğinin bulunması gerekir. Başka bir anlatımla, devletten farklı olarak kendi görevlerine sahip olması biçiminde somutlaşan kamu tüzel kişiliği gereklidir. Yerinden yönetim kurumlarının yetki ve görevlerinin genel yetki kaydına dayalı olarak düzenlenmesi kuşkusuz bu kurumların yetkileri açısından bir güvence oluşturmaktadır.

II. Yerinden yönetim organlarının özerkliği söz konusu olmalıdır. Bu da ancak yönetim organlarının seçimle belirlenmesi ve yargı yolu ile görevden alınması güvenceleri ile birlikte olur.

III. Yerinden yönetim kurumlarının yeterli mali ve teknik araçlara sahip olması gerekir.

IV. Yerel özerkliği, yani idari ve mali alanda serbest hareket edebilme olanağı bulunmalıdır. Özerklik; yerel yönetim karar organlarının yöresel hizmetler üzerinde özgürce karar alma, eylem ve işlemde bulunma ve hizmetler için merkezi yönetimin mali yardımları yerine, kendisine özgürce kaynak yaratabilme ve kullanabilme olanağı demektir.

Ülkemizde, yetki ve görev paylaşımı birbirlerinden ve merkezi yönetimden farklı olan, il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere üç tür yerel yönetim kuruluşu bulunmaktadır. Bu yönetim birimlerinin görev ve yetkileri anayasaya aykırı olmamak koşulu ile kanunlarla belirlenmiştir.

I.2. Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetim Arasındaki Görev Paylaşımı

I.2.1. Görev Paylaşımının Tarihsel Süreci

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin idari yapısının temelleri Osmanlı Devletinin idari yapısına kadar uzanır. 19. yüz yılda Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın ilanı ile başlayan

reformlaşma hareketleri birlikte devlet idari yapısında ve bürokraside yeniden yapılanma hareketlerine gidilmiş ve bu dönemde idari yapıya getirilen düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşunun ilk yıllarına kadar devam etmiştir. Tanzimat boyunca başta maliye örgütü olmak üzere, eğitim kurumlarında, yargıda ve orduda yoğun bir reform süreci yaşanmış ve merkezîyetçi bürokrasi, hukuk devleti, yerel yönetim gibi modern kavram ve kurumlar Türk idare sistemine girmiştir (Ortaylı, 1983:113-116). Türkiye Cumhuriyeti devletinin idari yapısındaki düzenlemeler ise her anayasa düzenlemelerinde yeniden şekillendirilerek bu günkü halini almıştır.

İlk olarak 1921 Anayasası'nda merkezi ve yerel yönetimler arasında belirli bir görev paylaşımı benimsenmiştir. 1921 Anayasası'nın 11. Maddesinde "Vilayet mahalli umurda manevi şahsiyeti ve muhtariyeti haizdir. Harici ve dahili siyaset, şer'i, adli ve askeri umur, beynelmilel iktisadi münasebat ve hükümetin umumi tekalifi ile menafii birden ziyade vilayata şamil hususat müstesna olmak üzere Büyük Millet Meclisi'nce vaz edilecek kavanin mucibince Evkaf, Medaris, Maarif, Sıhhiye, İktisat, Ziraat, Nafia ve Muaveneti İçtimaiye işlerinin tanzim ve idaresi vilayet şuralarının salahiyeti dahilindedir.", şeklinde bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre Vilayet, tüzel kişiliği olan bir özerk yapı olmakla birlikte iç ve dış siyaset, adli ve askeri, uluslararası iktisadi ilişkiler gibi alanlardaki işler hariç; vakıflar, medreseler, milli eğitim, sağlık, ekonomi, ziraat, bayındırlık ve sosyal dayanışma işlerinin idare ve düzenleme yetkisini vilayet meclislerine

vermiştir. Yani 1921 Anayasası "genel yetki" ilkesini vilayet meclislerine uygulayarak, merkeziyetçi bir yapıdan uzaklaşarak idari anlamda adem-i merkeziyetçi bir yapı tesis etmek istemiştir.

1924 Anayasası'nda görev paylaşımının yanında yetki genişliği ilkesi 91. Maddede "Vilayetler umuru tevsii mezuniyet ve tefriki vezaif esası üzerine idare olunur.", düzenlemesiyle benimsenmiştir. Böylece vilayetler özerk bir yapı olma özelliğini 1924 Anayasası ile kaybetmiştir. Ayrıca anayasada merkezi yönetim ile vilayetler arasındaki görev ayrımı belirtilmemiştir.

Yetki genişliği ve görev ayrımı ilkelerinin bütünü olarak gören yaklaşım, 1961 Anayasası ile birlikte anayasal temelini yitirmiştir. Öte yandan Anayasa, idare kuruluş ve görevleri ile bütündür ilkesini benimsemiş; "görev ayrımı" teriminin varlık temelini böylece ortadan kaldırmıştır. 1961 yaklaşımı, günümüzde yürürlükte olan 1982 Anayasası'nda da benimsenmiştir (Güler, 2000: 20-21).

1982 Anayasası'nın 127. Maddesine göre mahalli ortak ihtiyaçları karşılamak üzere yerel yönetim birimleri kurulabileceği belirtilmiştir. Bu yerel yönetim birimleri İl Özel İdaresi, Belediye ve Köy olmak üzere üç grupta toplanır. Bu birimlerin sorumluluğunda olan görevlerin neler olduğu kanunla düzenlenmiştir.

I.2.2. Görev Paylaşımının Esasları

Görev bölüşümü ile kastedilen husus, kamusal ve yarı kamusal hizmetlerden hangilerinin merkezi yönetim, hangilerinin yerel yönetimler tarafından görüleceğinin saptanmasıdır (Nadaroğlu, 1994:66). Yerel yönetimler yerel hizmetleri yerine getirmek için vardır. Merkezi yönetim ise ulusal hizmetlerin yerine getirilmesi için vardır. Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasındaki görev paylaşımının yapılması bu hizmetlerin etkin şekilde yerine getirilmesini sağlamaktadır. Farklı bir ifadeyle kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için devlet iradesinin ve kamu hizmetlerinin merkezi ve yerel yönetimlere olmak üzere ikiye ayrılıp yürütülmesi gerekmektedir.

Batı ülkelerinin çoğunda, yerel nitelikteki hizmetler merkezi yönetimden yerel yönetime aktarılmaktadır. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren kentsel nüfusun hızla arttığı ülkemizde ise, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yerinden yönetim ilkesine ağırlık veren bir görev paylaşımı yapılmamıştır. Ülkemizde merkeziyetçi gelenek hakim bulunmaktadır. Bu nedenle bazı kamu hizmetlerinin yerel yönetimlere devri zor olmaktadır. Kamusal hizmetlerde etkinliği arttırmak için gerekli olan görev paylaşımında önemli olan husus, bu paylaşımın hangi ölçütlere uygun olarak yapılması gerektiğidir.

Yerel kamu hizmetlerinin hangi yönetim birimlerinde yürütüleceği konusu, önemli bir sorun olarak uzun yıllardan beri gündemdedir. Özellikle yerel nitelikli

hizmetlerle ilgili görev bölüşümü, yönetimler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinin ilk ve belki de en önemli aşamasını oluşturmaktadır. Ancak bu bölüşümü her zamanda ve mekanda geçerli kılabilecek kesin ölçütleri belirlemek de pek mümkün gözükmemektedir. Görevler, yönetimler arasında, her ülkedeki anayasal düzene, ekonomik ve toplumsal gereklere göre çeşitli biçimlerde paylaşılabilir (Üstünişik, 1992: 2).

Görev paylaşımının ne şekilde yapılacağı, hangi ölçüte göre yapılacağını belirten ve öncelikle incelenmesi gereken kaynak şüphesiz 1982 Anayasası' dır. 1982 Anayasası'nın 123. Maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti idaresi "merkezden yönetim" ve "yerinden yönetim" esaslarına dayanmaktadır. Yine anayasanın 126. maddesi merkezi yönetimin, ülkenin coğrafi durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre bölümlere ayrılacağını belirtmektedir. Ayrıca Anayasa' nın 127. Maddesine göre "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir."

Yerel yönetimlerin hangi kamu hizmetlerini yürütmesi gerektiğinin kararlaştırılması konusunda 1982 Anayasası'nın getirdiği bir tek ölçüt bulunmaktadır. Bu da hizmetin, yerel halkın "mahalli müşterek ihtiyaçlarına" ilişkin olmasıdır. Müşterek ihtiyaçlar aslında kamusal hizmetlerin tamamına yakınına kapsamaktadır. Bunlar içinden yerel olanların tespiti bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Buna göre milli savunma ve

diplomasi gibi, ÷lkede yasayanların tamamının ortak olarak yararlandıkları hizmetler merkezi yönetimce, sadece yerel sınırlar içinde yasayanların yararlandıkları hizmetler ise yerel yönetimler tarafından yürüt÷lmelidir (TOBB Bölgesel Politika Raporu, 1996: 15).

Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasındaki görev ve yetki bölüşümünde temel alınabilecek ölçütleri dört ana maddede toplamak mümkündür (Eryılmaz, 1998: 3):

- Ekonomik verimlilik ölçütü; yani, bir hizmetin hangi yönetim birimi tarafından daha düşük maliyetle üretilip halka sunulacağı göz önünde bulundurulması, görevin, bir hizmeti daha az masrafla halka sunan yönetim birimine verilmesidir.
- Mali adalet ölçütü; yani bir bölge halkının ödediği vergilerle, o bölgeye sunulan mal ve hizmetler arasında bir paralelliğin bulunmasıdır.
- Siyasal sorumluluk ölçütü; kamu hizmeti sunan yönetim birimlerinin, hizmetten faydalanacak olan halka karşı siyasal bir sorumluluk taşımasıdır.
- İdari etkinlik ölçütü; bir kamu hizmetini en etkin olarak hangi yönetim birimi yerine getirebilecekse, hizmet görevinin o birime verilmesidir.

Görev paylaşımında en çok ekonomik verimlilik ölçütü üzerinde durulmaktadır. Ayrıca görev ve yetki bölüşümünün düzenli bir esasa dayandığını da söylemek mümkün gözükmemektedir. Örneğin, nikah ve cenaze işleri yerel hizmet kabul edilerek yerel

yönetimlere bırakıldığı halde, doğum, ölüm ve evlenme kayıtlarının tutulması merkezi yönetimin görev alanı içinde yer almaktadır (Eryılmaz, 1988: 165). Hizmetlerin yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasındaki bölüşümünde, her zaman ve her yerde geçerli olabilecek şekilde kesin ölçütlere göre düzenleme yapmak pek kolay olmamaktadır.

Yerel yönetimleri ortaya çıkaran, hangi yerel nitelikli kamusal hizmetlerin karşılanması gereğidir. Belediyelerin sunmuş olduğu kamu hizmetlerinin faydası, bölgesel düzeyde bölünemezdir, sadece belirli bölgede yaşayanlar bu hizmetlerden faydalanırlar (Ünal,1999:15-16). Yerel hizmetleri niteliklerine ve finansman biçimlerine göre iki guruba ayırmak mümkündür (Levrat, 1995: 32-33):

- Ağır bir donanımı ve büyük bir sermaye birikimini gerektiren yerel kamu hizmetleri: Bunlar genellikle sanayi ve ticari nitelikteki su idaresi, çöp, gaz, elektrik, kentsel merkezi ısınma, toplu ulaşım yerel kamu hizmetleridir. Bu hizmetler, önemli ölçüde, kullanıcılar tarafından ödenen ücretlerle karşılanmaktadır.

- Büyük çapta emek gerektiren yerel kamu hizmetleri: Bunlar ise, genel olarak toplumsal ve kültürel alanlardaki yaşlılara bakım, gündüz bakım merkezleri, kütüphaneler, spor merkezleri vb. kamu hizmetleridir. Kullanıcılardan alınan katılma payı ise genellikle çok düşüktür.

Anayasa, yerel yönetimlere özel bir önem vermiş ve bu idarelerin işleyişini yönlendirecek bir takım ilkeler koymuştur (Dönmez, 1996:15):

- Mahalli idareler (yerel yönetimler), kamu tüzel kişiliğine sahiptir.
- Mahalli idare kuruluşlarının seçilmiş organlarının organlık sıfatı kazanmaları ya da yitirmelerine ilişkin denetim yargı yolu ile olur.
- Mahalli idare seçimleri serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.
- Merkezi yönetimin mahalli idareler üzerinde, yasada belirtilen esas ve usuller çerçevesinde idari vesayet yetkisi vardır.
- Mahalli idare kuruluşları, Bakanlar Kurulunun izni ile aralarında birlikler kurabilirler.
- Mahalli idare kuruluşlarının görevleri yasa ile belirlenir.
- Mahalli idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

Ülkemizde üç tür yerel yönetim kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlar ve organları şunlardır:

- İl Özel İdaresi: Vali, İl Genel Meclisi ve İl Daimi Encümeni.
- Belediye İdaresi: Belediye Başkanı, Belediye Meclisi ve Belediye

Encümeni.

- Köy İdaresi: Muhtar, Köy Derneği ve İhtiyar Meclisi.

I.2.3. Yerel Yönetim Birimlerinde Görev Paylaşımı

I.2.3.1. İl Özel İdaresi Yapısı ve Görevleri

İl özel idarelerinin ilk Anayasal dayanağını, ilk anayasamız olan 1876 Kanun-u Esasi oluşturmaktadır. Kanun-u Esasi' de vilayet işlerinin tevsi mezuniyet (yetki genişliği) ve tefrik-i vezaif (görevlerin ayırımı) esaslarına göre idare olunacağı ve bu esasların kapsamının ayrı bir kanunla belirleneceği hükmedilmiştir. İl Özel İdaresi Kanununun 3. maddesinde İl özel idaresi, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği olarak tanımlanmıştır.

İl özel idaresinin tanımında geçen idari ve mali özerklik kavramı sınırsız bir özerkliği kapsamamaktadır. İl özel idaresinin, Anayasanın 127. maddesinde ve diğer kanunlarda öngörülen esas ve sınırlar çerçevesinde mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması hususunda, karar organının alacağı kararla harekete geçebilen, harcama yapabilen, borçlanabilen ve her türlü hukuki ehliyete sahip bir kamu tüzel kişisi olduğunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda, özel idarenin görev ve yetkileri tek tek sayılmak yerine hizmet alanları belirtilmekte ve kanunlarla açıkça başka bir kurum ve

kuruluşa verilmeyen mahalli müşterek nitelikli her türlü görev ve hizmetin özel idarelerce yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca il özel idaresinin hangi hizmet alanlarında bütün il genelinde, hangi hizmet alanlarında ise belediye hudutları dışında yetkili olacağı belirtilmiştir. İl özel idaresi kanununda özel idare hizmetlerinde yerindelik ilkesi vurgulanmış ve kamu kuruluşları ve diğer mahalli idarelerle işbirliğine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu, il özel idarelerinin hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapılabilmesine olanak tanımıştır. Böylece il özel idareleri, ilde yaşayanların sorunlarının neler olduğunu, gerçek ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan bir yerel yönetim kuruluşu olma olanağına kavuşmuş olmaktadır (Ünsal, 2006:4).

5302 sayılı kanunda il özel idarelerinin görevlerini il sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere belirlemiştir. Buna göre İl özel idaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm; sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkili bulunmaktadır.

Yine 5302 sayılı kanuna göre il özel idaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkili bulunmaktadır. Kanunda ayrıca merkezi idare tarafından yürütülen görev ve hizmetlere ait yatırımlardan ilgili bakanlıkça uygun görülenlerin il özel idareleri tarafından gerçekleştirilebileceği düzenlenmektedir. 5302 sayılı kanun uyarınca İl özel idaresi, ilin özelliklerini de dikkate alarak yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla gerekli afet ve acil durum planlarını yapıp ekip ve donanımı hazırlamakla görevli bulunmaktadır.

Ayrıca, il özel idareleri bu görevleri yerine getirebilmek için gerekli yetkilere de sahip olamamışlardır (Günday, 2002:145). Yeterli bütçeye sahip olmayan il özel idaresinin kısıtlı miktarlarda bir takım mali kaynakları mevcuttur. Bu mali kaynaklar şunlardır:

I. **Öz Gelirler:** Özel kanunlarla tanınmış vergi, resim ve harç gelirleri.

Her çeşit teşebbüs faaliyetleri sonucu sağlanacak gelirler. Taşınır ve taşınmaz malların gelirleri. Hizmet karşılığında alınacak ücretler.

II. **Genel Bütçe Vergileri:** Belli bir payın il özel idarelerine ayrılması

öngörülmüştür. Halen bu pay, genel bütçe vergi gelirlerinin %1 ile %2'si arasında değişen bir oranda uygulanmaktadır.

III. **Emlak Vergisinden Payları:** Emlak Vergisi Kanununa göre, belediyeler tarafından toplanan emlak vergilerinin %15'i de il özel idarelerine aktarılmaktadır.

IV. **Devlet Yardımları:** Merkezi yönetim, bazı fonlar aracılığıyla belediyelere ve il özel idarelerine yardımda bulunmaktadır. Bu fonlardan en önemlileri, özel idare ve mahalli idareler fonudur.

V. **Olağanüstü Gelirler:** İl özel idareleri için olağanüstü gelir kaynağı borçlanmaktır, il özel idareleri genelde iller bankasından borç almaktadır.

Merkezi idare kuruluşları tarafından yürütülen kamu hizmetlerine yardımcı bir unsur gibi faaliyet gösteren il özel idarelerinin; İl Genel Meclisi, İl Daimi Encümeni ve Vali olmak üzere üç ana organı bulunmaktadır.

a. İl Genel Meclisi:

İl genel meclisi, il özel idaresinin genel karar organıdır ve meclis oluşturan üyeler, ilçeler adına seçilen üyelerden oluşmaktadır. 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalli Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'a göre;

- Nüfusu 25.000'e kadar olan ilçelerde 2, nüfusu 25.001-50.000 arasındaki ilçelerde 3, nüfusu 50.001-75.000 arasındaki ilçelerde 4, nüfusu 75.001-100.000

arasındaki ilçelerde 5, nüfusu 100.000'den fazla olan ilçelerde her fazla 100.000 nüfus için bir asil ve bir yedek üye seçilmektedir.

- Seçim 5 yıllık bir dönem için yapılır, İl Özel İdaresi Kanunu'na göre, il genel meclisleri, her yıl iki defa olmak üzere, Mayıs ve Kasım aylarının ilk haftasında olağan olarak toplanır. Toplantı süreleri 30'ar gündür. Toplantıya vali başkanlık etmektedir.

İl genel meclisinin görevleri, İl Özel İdaresi Kanunu'nun 128-132. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu görevler genel olarak şunlardır (Çelebi, 2003:23):

- İl özel idaresi yönetimi bütçesini ve kesin hesabını kabul etmek.
- İl özel idaresi yönetimine verilen görevlerle ilgili kararları almak ve iş programını inceleyip karara bağlamak.
- Vali tarafından verilen yıllık faaliyet raporunu inceleyip karara bağlamak.
- Yönetmelikler yapmak.
- Gereken hallerde görüş ve düşünce bildirmek.

b. İl Daimi Encümeni:

İl özel idaresi yönetiminin ikinci karar organıdır. İl daimi encümeni, il genel meclisi tarafından seçilen beş asil ve beş yedek üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler, il genel

meclisince, kendi üyeleri arasından bir yıl için seçilirler ve il genel meclisi toplantı halinde bulunmadığı zamanlarda, onun yerine geçerek, karar alabilmektedir.

Bununla birlikte, encümen, kanunlar dahilinde bazı görevlerin yerine getirilmesini de doğrudan üstlenmiş olabilir. İl daimi encümeninin görevleri istişari görevler (il bütçe tasarısını incelemek ve buna ilişkin düşüncesini bildirmek gibi); icrai kararların alınmasını gerektiren görevler (ihale kararı almak gibi) ve denetleme görevleri (valinin yaptığı aylık harcamaların il bütçesine uygun olup olmadığını denetlemek gibi) olmak üzere üç grupta toplanır (Çelebi, 2003:24). İl Özel idaresi Kanunu'nun 144. maddesinde il daimi encümeninin görevleri belirtilmiştir.

- Vali tarafından gönderilen il bütçesini inceleyip görüşünü beyan etmek.
- Vali tarafından her ay sonu gönderilen harcama cetvellerinin bütçeye uygunluğunu inceleyip onaylamak.
- Özel idare bütçesi ve il genel meclisinin kararları gereği ilgili satın alma ve eksiltme şartnameleri hakkında görüş bildirmek.
- İl özel idaresinin görevleri ile ilgili konularda yasaklayıcı tedbirler ve kararlar almak,
- Özel idare tarafından yapılacak hizmetler karşılığı olarak alınacak ücretlerin tarifelerini düzenleyerek meclise sunmak.

c. Vali:

Vali il özel idaresinin en yetkili organıdır ve idarenin tüzel kişiliğini temsil etmektedir. Valinin genel görevi, yürütme organı olarak il genel meclisinin ve encümenin aldığı kararları uygular ve uygulanması için her türlü işlemi yapmaktır. Vali, il özel idaresi tarafından alınan kararlara ve önlemlere uymayanlara para cezası veya iş yerini kapatma, ticaret, sanat ve meslekten men cezası verebilmektedir. Valinin diğer görevleri şunlardır:

- İl genel meclisi ve daimi encümeninin kararlarını uygulamak.
- İl özel idare bütçesi hazırlamak, ilgili organlara sunmak ve uygulamak.
- Bütçeye göre yapılan aylık harcama cetvellerini il daimi encümenine göndermek.
- Amir sıfatıyla ödeme emirlerini imza etmek.

I.2.3.2. Belediye İdaresi Yapısı ve Görevleri

Türkiye’ de yerel yönetimlerin en etkili birimlerinden olan belediyeciliğin temeli Osmanlı Devletine kadar dayanmaktadır. “Osmanlı İmparatorluğunda yerel yönetimlerin kurulması yolundaki girişimlerin ilki, 1855 İstanbul denemesidir. Yasal olarak ilk belediyenin kuruluşu 16 Ağustos 1854 tarihli resmi tebliğ ile gerçekleşmiş ve İstanbul Şehremaneti kurulmuştur (Nadaroğlu, 2001:198-199).” Türkiye Cumhuriyeti’ nde modern belediyecilik 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu ile başlamıştır. Daha sonra 1984

tarhli 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununu da eklenerek kapsamı geniletilmitir. Günümüzde belediyenin tanımı “Yerel yönetimlerin ikinci türünü teşkil eden belediyeler, bir beldenin ve belde halkının yerel nitelikteki ortak ve medeni gereksinimlerini düzenlemek ve karlamak amacıyla hizmet gören kamu tüzel kiileridir. Belediyeler, il özel idarelerinin tersine, insanların topluca oturdukları belirli ve sınırlı yerlerin idare birimleridir (Günday, 2002:150)” Şeklinde yapılmıştır.

1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyeler, son nüfus sayımına göre nüfusu 2000'den fazla olan yerler ile nüfusuna bakılmaksızın il ve ilçe merkezlerinde kurulmaktadır. Aynı kanuna göre, nüfusu 2000'i aan yerlerde belediye kurulabilmesi için, bazı işlemlerin yapılması gerekmektedir. 1580 sayılı Kanunun 15 inci maddesinde belediyelere, imar, sosyal yardım, ekonomi, sağlık ve kolluk alanlarında belediyelere 77 madde halinde görevler verilmiştir. Bunların dışında Bir de diğer kanunların (Hıfzısıhha Kanunu, İmar Kanunu, evre Kanunu vb.) belediyelere verilen görevler arasında bulunmaktadır (Kayan, 2001:26).

Görev paylaşımında belediyeler, İl zel İdareleri ve Köylere göre daha iyi durumdadır. Görevlerin merkezle yerel yönetimler arasında paylaşımı açısından il özel idareleri ile köyler tarihsel süreç içinde bazı görev kayıpları yaarken belediyelerde görev artıı yoluna gidilmiştir (zdenko, 1999:90). Ayrıca kanunda belirtilen “mahalli ve müşterek” kavramı belediyelerin görev alanının sınırını oluşturmaktadır. İhtiyacın mahalli

boyutları aşması durumunda bu ihtiyaca yönelik hizmetin belediye idaresinin görev alanı dışında kalacağı açıktır. Bunun yanında, 5393 Sayılı Kanun' nun 15. Maddesinde belediyelere bazı yetki ve imtiyazlar da şu şekilde sıralanmıştır:

- Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.
- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.
- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.
- Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacaklarının tahsilini yapmak veya yaptırmak.
- Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.

- Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.

- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

- Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek.

- Borç almak ve bağış kabul etmek.

- Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

- Gayrisihhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

- Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün

içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

- Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.
- Gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

Büyükşehir Belediyelerinin görevleri 3030 sayılı kanunun 6. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili kanuna göre planlama ve bayındırlık hizmetlerinden nazım imar planları yapmak, yatırım plan ve programları yapmak, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemelerini gerçekleştirmek ve yük terminalleri kurmak, katlı otoparklar

yapmak; temel belediye hizmetlerinden ulaşım ve toplu taşıma, su, gaz ve organize sanayi yerleri kurmak gibi hizmetler esas itibariyle büyükşehir belediyesi yönetimine bırakılmıştır.

Merkezi idare kuruluşları tarafından yürütülen kamu hizmetlerine yardımcı bir unsur gibi faaliyet gösteren Belediye İdarelerinin; Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olmak üzere üç ana organı bulunmaktadır.

a. Belediye Meclisi:

Belediye idaresinin genel karar organıdır. Belediye Meclisi üyelerinin sayısı bölgenin nüfusa göre değişiklik göstermektedir. Bu nedenle 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanunu ile belediye meclisi üyelerinin seçimi ve sayısı ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, her seçim çevresinden son nüfus sayımı sonuçlarına göre seçilecek üye sayıları şöyledir:

Nüfusu 10.000 ve daha az olan belediyelerde 9, nüfusu 10.001 - 20.000 arasındaki belediyelerde 11, nüfusu 20.001 - 50.000 arasındaki belediyelerde 15, nüfusu 50.001 - 100.000 arasındaki belediyelerde 25, nüfusu 100.001 - 250.000 arasındaki belediyelerde 31, nüfusu 250.001 - 500.000 arasındaki belediyelerde 37, nüfusu 500.001 - 1.000.000 arasındaki belediyelerde 45, nüfusu 1.000.000'dan fazla olan belediyelerde 55 meclis üyesi ve aynı sayıda yedek üyelik hesaplanmaktadır.

Belediye meclisi her yıl Ekim, Şubat ve Haziran aylarında olağan olarak toplanır. Belediye meclisinin olağan toplantıları bütçe hariç en fazla 15 gündür. Meclis toplantılarına belediye başkanı başkanlık eder ve meclisin toplantıları halka açıktır. Meclis çoğunlukla toplanır, toplananların çoğunluğu ile karar almaktadır. İl genel meclisinin tersine, belediye meclisinin tüm kararları değil ve fakat 1580 sayılı Kanunda sayılan kararları vesayet denetimine tabi bulunmaktadır (Günday, a.g.e:427).

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda Belediye meclisinin görevleri düzenlenmiştir. Belediye meclisinin görevlerini şu şekilde özetlemek mümkündür.

- Bütçeyi görüşüp karara bağlamak.
- Kanunlarla belirtilmiş vergi, resim, harç ve tarifeler dışında kalan ve yapılacak hizmetler karşılığında alınacak ücret miktarını belirlemek.
- Beldenin geleceğe ilişkin imar programları konusunda karar vermek.
- Belediyeye ait imtiyaz sözleşmelerini inceleyip karara bağlamak.

b. Belediye Encümeni:

Belediye idaresinin sürekli görev yapan ikinci derecede karar ve danışma organıdır. Belediye meclisi, belediye başkanı, belediye meclisince seçilmiş üyeler ve belediyedeki daire başkanlarından oluşmaktadır. Belediye Kanunu'na göre, encümendeki seçilmiş üyelerin sayısı, 2'den ve atanmış üyelerin sayısının yarısından az olamaz.

“Belediye meclisinin olduğu gibi, belediye encümeninin de kural olarak idari vesayet denetimine tabi olmayan kararları, belediye başkanının itirazı üzerine merkezi idarenin vesayet denetimine tabi olmaktadır. Ancak, belediye encümeninin bazı kararları hakkında da doğrudan doğruya vesayet denetimi öngörölmüş olabilmektedir. Örneğin, belediye encümeninin alacağı kamu yararı kararı mahallin en büyük onamasına tabidir. Bu takdirde, bu kararlar belediye başkanının bir itirazı olmaksızın doğrudan doğruya onamaya tabi olurlar ve onanmadıkları sürece yürürlüğe girmezler (Kayan, 2001:431).”

1580 sayılı Belediye Kanununun 83. maddesinde Belediye encümeninin görevleri düzenlenmiştir. Belediye encümeninin görevlerini şu şekilde özetlemek mümkündür.

- Belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçenin ilk incelenmesini yapmak.
- Aylık gelir ve gider cetvellerinin incelenmesi ve denetlenmek.
- Kamulaştırılacak yerler hakkında özel kanuna uygun olarak karar verilmek.
- Beklenmeyen giderlerle ilgili ödeneğin harcama yerlerinin belirlemek.
- Bütçede bir bölüm içindeki maddeler arasında aktarma yapılmak.
- Belediye görevlerinin yapılmasını sağlamak için uyarılar çıkarılması.
- Ulaşım araçlarının ücret ve tarifeleri ile zaruri ihtiyaç maddelerine ait fiyat (narh) tespitini yapmak.
- Belediye taşınır mallarından gerekenlerin artırma ile satışa çıkarılmak.
- Belediye cezaları hakkındaki kanunlara dayanarak ceza takdiri yapılmak.

- Belediye memurlarının atanma, terfi, cezalandırma veya ödüllendirme, işten çıkarılma ve emekliye şevkleri hakkında başkanlıktan gelecek tekliflerin incelenmesi ve karara bağlanmak.

c. Belediye Başkanı:

Belediye idaresinin başı ve yürütme organıdır. Belediye Başkanı, belediye sınırları içinde yaşayan seçmenler tarafından tek dereceli ve çoğunluk sistemi ile beş yıllık bir süre için seçilmektedir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 83. maddesinde Belediye başkanının görevleri düzenlenmiştir. Belediye başkanının görevlerini şu şekilde özetlemek mümkündür (Hizmet-İş Sendikası, 1999:44).

- Belediye meclisinin ve encümenin kararlarını uygulamak.
- Söz konusu meclislerin onayım gerektirmeyen belediye görevlerini yerine getirmek.
- Belediyelerin mahalli nitelikteki esenlik, sağlık, bayındırlık işlerini takip etmek.
- Belediye mallarını yönetmek.
- Belediyelerin gelir ve alacaklarını izlemek ve toplamak.

I.2.3.3. Köy İdaresi Yapısı ve Görevleri

Köy idaresi, yöneticileri seçimle oluşan, köy yerleşim biriminin dirlik ve düzenini, gelişip kalkınmasını ve burada oturan halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan, kamu tüzel kişiliğine sahip yerel yönetim kuruluşudur (Aytaç, 2000:19).

Köy kurma yetkisi İçişleri Bakanlığına tanınmıştır. 442 sayılı Kanunda, köyün görevleri ayrıntılı bir biçimde belirtilmiş ve bunlar “isteğe bağlı” ve “zorunlu” olmak üzere iki grupta toplanmıştır. “Sağlık, temizlik, yol, su ve okul işleri zorunlu; köye hamam, çamaşırlık, pazar yeri, çarşı yapmak gibi hizmetler köyün isteğe bağlı görevleri arasında yer almıştır. Köyle ilgili zorunlu görevler ise çoğu zaman ya doğrudan doğruya ya da köy idaresiyle işbirliği halinde merkezi idare tarafından yürütülmektedir (Çelebi, 2003:29).”

I.3. Görev Paylaşımında Yeni Kavram: Subsidiarite (Hizmette Yerellik)

I.3.1. Subsidiarite Kavramı

Kavram olarak subsidiarite, 'yerellik', 'ikincil' durumda bulunma, 'yardımcılık' sözcüklerinin yerel, ikincil, yardımcı sıfatına sahip olmayı anlatmaktadır. Gerçekten de subsidiarite kelimesinin sıfat olarak anlamı, bir eylemi, bir davranışı, bir kişiyi ya da bir kurumu güçlendirmeye yarayan, onlara destek ve yardımcı olan, yedek ve ikincil kavramlarıyla özdeştir. Kavram ikame veya yetki ikamesi olarak da Türkçe'ye çevrilebilir (Şan, 2007:62).

1980 sonrası dönemde küreselleşme süreci ile birlikte hem gelişmiş ülkelerde hem de az gelişmiş ülkelerde, kentler çok hızlı bir dönüşüme tanık olmuştur. Bu dönüşümün en önemli özelliği sermayenin desteklenmesine yönelik politikaların ön plana çıkması olmuştur. Bu süreç içinde kentlerin yönetimi de sınırları belli olan ulus-devletin sorumluluğunun dışına taşarak, sermayenin de içinde aktif biçimde yer aldığı çokuluslu/uluslararası/uluslarüstü örgütlerle işbirliği halindeki koalisyonların sorumluluğuna girmiştir (Şengül, 2002: 128). Neo-liberal politikaların uygulanma süreci ile birlikte dünyadaki değişim trendini gözlemlediğimizde globalleşme (globalisation) ile birlikte dikkati çeken bir diğer olgunun yerelleşme (localization) olduğu görülmektedir. Bu olgu ile birlikte de İngilizce globalleşme ve yerelleşme kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş “glocalization”, (glokalleşme) Türkçe karşılığı olarak da küre-yerelleşme olarak kullanabileceğimiz sözcük, son zamanlarda yaygın olarak benimsenen ve kullanılan kavramlardan birisi olmuştur (Olgun, 2007:111). Glokalleşme, popüler bir kültür terimi olarak da özellikle “global düşün, yerel davran” gibi bir takım sloganlar ile birlikte kullanılan sosyo-politik bir kavramdır. Uluslararası şirketler yerel piyasa şartlarına ayak uydurmak durumunda olduklarından, esas olarak küresel bir politika izlemelerine karşın, yerel koşullara göre davranmaktadırlar. Yani bir anlamda küresel prensiplerle yerel uygulamaların sentezini yapmış olmaktadır (Olgun, 2007:111).

Küre-yerelleşme (glokalleşme) ile birlikte ortaya çıkan bir diğer kavram da

yerellik (subsidiarite) kavramı olmuştur. Bununla birlikte hemen belirtmemiz gerekir ki, bu “yeni yerelleşme” (veya yerelleştirme) olgusu klasik yerelleşmeden farklıdır. Klasik anlamda yerelleşme (desantralizasyon) olgusu, ulus-devlet içinde merkezi idareden mahalli idarelere görev, yetki ve kaynak aktarımını yani merkezi idareye göre mahalli idarenin güçlendirilmesini ifade etmektedir. Küreselleşme süreci ile gündemimize giren “yeni yerelleş(tir)me”de ise, merkezi idarenin elinde olan karar verme, plânlama, kaynak yaratma vb. yetkilerin sadece yerel yönetimlere değil, taşra kuruluşlarına, yarı-özerk kurumlara, vakıf-dernekler gibi gönüllü kurumlara, meslek örgütlerine ve şirketlere aktarılması önerilmektedir. Yerel yönetimlerin hizmet sunduğu kitlenin hemşeri değil müşteri olduğunu savunan bu görüş yerel yönetimleri güçlendirmekte, ancak temelde yetkilerin piyasa güçlerine transferini amaçlamaktadır (DPT, 2001: 10-2).

Çağımızda küreselleşme olgusuna paralel olarak gelişen ve yoğun bir şekilde yaşanan bütünleşmeler, önceleri ekonomik, askeri, sosyal ve kültürel alanlarda işbirliği biçiminde görülürken, bu gün artık siyasal alanda da (Avrupa Birliği gibi) somutlaşmaktadır. Bu yeni ulus-üstü siyasal örgütlenme biçiminin, değişen dış dünyaya, kendi varlığını devam ettirmek açısından Avrupa halklarının bir yanıtı olduğu söylenebilir. Avrupa halkları değişime bu şekilde yanıt vermeye çalışırken, kuşkusuz kendi iç dinamiklerini de bu yeni örgütlenme içine katmaya çalışmaktadır. Bu uğraşın bir sonucu olarak yeni bir yönetim ilkesi geliştirilmiştir. Bu ilke hizmette halka yakınlık

olarak da ifade edilen “yerellik” (subsidiarite) ilkesidir (Özel, 2000: 25).

Subsidiarite, hizmetin prensip olarak vatandaşa en yakın idari birim tarafından yerine getirilmesini ve sadece bu birim tarafından ya hiç ya da yeterince etkin bir biçimde yerine getirilemeyen hizmetlerin bir üst birim tarafından üstlenilmesini gerektirmektedir (Kaya, 2003:44). Yerel yönetimler açısından baktığımızda özellikle büyük ölçekli birimlerin yetki ve sorumluluklarının, mahalle ölçeğindeki mevcut ya da oluşturulacak kurumlar dikkate alınarak yeniden belirlenmesi ve bu yolla yönetimin halka yakınlaştırılması da subsidiarite ilkesinin kapsamındadır (Arıkboğa, 1998:19).

Subsidiarite ilkesi, ekonomik etkinliği kaybetmeden yönetim faaliyetlerinin mekansal dağılımını en geniş biçimde yaygınlaştırmayı amaçlamakta ve her yönetim faaliyetinin etkin olarak görülebileceği en alt yönetim düzeyinde yürütülmesini gerektirmektedir (Türkiye Belediyeler Birliği ve GAR 2005:85).

Bu kavram, öz itibariyle "bir hizmeti en yakın birim yürütsün" anlayışına dayanmaktadır. İlkenin altında yatan temel düşünce bireylerin ya da alt idari birimlerin kendi girişimleri ve olanakları ile uygulayabilecekleri yetkilerin, kural olarak onlardan alınıp üst gruplara veya üst idari birimlere verilmemesidir. Söz konusu ilke, bireyin tek başına güç yetirebileceği işlere devletin müdahalede bulunmaması olarak da yorumlanmaktadır. Bu da ilkenin liberal devlet anlayışına yakın olduğunu göstermektedir

(Eryılmaz, 2003:79-80).

Hizmette yerellik ilkesi, geniş bir anlamı içermekle birlikte daha çok merkezi yönetimle yerel yönetimler arasındaki yetki ve görevlerin paylaşımında uygulanmaktadır. Buna göre, merkezi yönetim, hizmetleri, yerel düzeyde hiç yerine getirilemiyor ya da etkin bir biçimde yürütülemiyorsa üstlenebilir. Hizmette yerellik ilkesinin amacı, karar verme mekanizmasını mümkün olabildiği ölçüde yaklaştırmak olduğu için temelde siyasi bir nitelik taşımaktadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda bu ilke şöyle yer almıştır: "Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır." (Eryılmaz, 2003:80).

Hizmette halka yakınlık ilkesi, kamu hizmetlerinin görülmesinde kaynakların daha rasyonel kullanılmasında ve halkın demokratik eğiliminin sağlanmasında önemli rol oynayan bir ilkedir (Sezer, 2007:22). Yerel özerklik için yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin boyunduruğundan kurtarılımları gerekmele birlikte; yerelleşmenin bir taraftan, yerel halkın yönetime katılmasını sağlayarak demokrasiyi geliştirecek bir görevi yerine getirirken, öte taraftan yerel tiranlığı ve despotizmi de ortaya çıkarabilecek bir etki göstermesi olasıdır. Yerelleşme, ya da yerinden yönetim derken, bunun mükemmel bir yönetim olacağını düşünmek de tümüyle doğru değildir. Merkezi yönetimin, yerel yönetimlerden daha iyi yapabileceği bazı görevleri vardır. Koordinasyon, standart oluşturma, genel kuralları ve ilkeleri tespit etme, hukuka uygunluk denetimi gibi bir takım

görev ve fonksiyonlar merkezi yönetimin elinden alınmamalıdır. Yerel yönetimlerin her istediklerini yapabilmeleri yerel demokrasiyi yozlaştırabilecektir. Ne var ki, günümüzde yerelleşme de bir diğer küresel gerçektir. Diğer bir ifadeyle, yerelleşme artık dünyada global bir değer olarak kabul edilmektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerelleşmenin anayasal ve yasal güvence altına alınmasının önemi üzerinde durmaktadır (Olgun, 2007:112).

Subsidiarite, Türkçe'si ile yerellik ilkesi, hizmette halka yakınlık ya da hizmetlerin halka en yakın ve uygun birimler tarafından görülmesi gibi ifadelerle de dile getirilen bir örgütlenme ilkesidir. 1990'ların başında, Avrupa Birliği'ni yaratan Maastricht Anlaşması ile yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği'nde yerel ve bölgesel düzeylerin güçlendirilmesini, bunların yapamayacakları işlerin üye devletlerce, üye devletlerce yapılamayacak olanların da Brüksel tarafından yapılmasını öngören subsidiarite ilkesi, üye devlet yetkilerinin bir yandan yerel düzeye bir yandan Brüksel merkezine doğru çekilmesini sağlayacak bir mekanizma olarak formüle edilmiştir. Başka bir deyişle bu ilke, AB örgütlenmesini federal bir devlet yapısına dönüştürme sürecinde uygulanacak siyasi nitelikte bir yönetim ilkesidir (Güler, 2003:21). İdarenin bütünlüğü ilkesinde genel yetki merkezi yönetimindir. Yerel yönetimlerin yetkileri, görevlerin sayılıp sınırlandırılmasıyla belirlenmektedir. Buna karşın subsidiarite ya da yerellik ilkesinde genel yetki yerel yönetimlere aittir ve görevleri sayılıp sınırlandırılan taraf merkezi

yönetimdir. Bu özellik, aynı zamanda federal devlet anayasalarının sergilediği bir özelliktir. İdarenin örgütlenmesinde temel ilke subsidiarite ilkesine oturacaktır. Buna göre, devlet piyasada yapılanı, merkezi yönetim de yerel yönetimin görev alanına gireni yapamayacaktır (Olgun, 2007:114).

Birleşmiş Milletler ile Dünya Bankası'nın çeşitli kaynaklarında yerelleşme dört türe ayrılmaktadır:

Birinci tür yerelleşme; merkezden (başkentten) taşra örgütüne yetki devri, yani yetki genişliği olarak adlandırılan türdeki yerelleşmedir.

İkinci tür yerelleşme; merkezden (başkentten) ve taşra örgütünden yerel yönetimlere yetki devri ki, bizde genellikle buna desantralizasyon denmektedir.

Üçüncü tür yerelleşme; yetkilerin merkezden-taşradan ve yerel yönetimlerden sivil toplum kuruluşlarına (STK-STÖ-NGO) devri, yani genellikle sivilleşme olarak adlandırılan türdeki yerelleşmedir. Toplumsal hizmetlerin cemaatlara ve toplum dayanışmasına terk edilmesidir.

Dördüncü tür yerelleşme; yetkilerin her kademedeki özel sektöre devri, yani özelleştirme olarak bilinen süreçtir. (Merkez + Taşra + Yerel Yönetim) toplamından, yerli ve yabancı sermayeye devirler şeklinde gerçekleşen yerelleşmedir (Olgun,

2007:115).

Dünya Bankası “yerelleşme”den, yalnızca merkezden yerel yönetimlere yetki devrini anlamamaktadır. Dünya Bankası’na göre en iyi “yerelleşme”, merkezden ve yerel yönetimden özel sektöre yetki aktarımıdır; devletin kamu iktidarı alanını özel sektöre terk etmesidir. Buradan hareketle, devletin de sadece düzenleyici, etkin, yönetişimci devlet olması önerilmektedir. Yani düzenleyici devlet; özel sektörün rekabetini düzenleyen, toplumda piyasa için düzenlemeler yapan devlettir. Devlete yalnızca hakem rolü verilmektedir. Devlet piyasayı düzenleyen, dümen tutan devlet olmalıdır. Düzenleyici devletin aracı üst kurullardır. Devlet faaliyetlerinde piyasa yararı ön plandadır. Devletin işlevleri, piyasanın iyi işlemlerini sağlayacak düzenlemeler yapma dışında sürekli olarak daralmaktadır (Güler, 2003:15).

I.3.2. Avrupa Birliği ve Subsidiarite

Avrupa Birliği’nde subsidiarite ilkesi, 1992 tarihli Maastricht Antlaşması ile genel ilke olarak birincil hukuka girmiştir. Bu gelişmenin nedeni, üye devletlere ait yetkilerin sürekli ve artan bir şekilde AB’ye geçmesi sonucunda AB yasa koyucusunun aşırı güçlenmesidir. Bu bağlamda subsidiarite ilkesi, bir yandan, ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler gibi, daha küçük birimler için koruyucu ve savunucu bir fonksiyon icra etmekte, öte yandan daha büyük birim olan AB’nin işlemlerine meşruluk kazandırmaktadır (Metin-Altan, 2011: 132).

Lizbon Antlaşması ile ulusal parlamentolar subsidiarite ilkesinin denetiminde, yeni bir statü elde etmişlerdir. Lizbon Antlaşması'na ek 2 Nolu "Orantılılık ve Subsidiarite İlkelerinin Uygulanmasına İlişkin Protokol", ulusal parlamentolara daha önce sahip olmadıkları usulü haklar tanımıştır. İlkenin koruyucu ve savunucu fonksiyonu göz önüne alındığında, bu gelişmenin doğru ve mantıklı olduğu söylenebilir. Ancak ulusal parlamentolara sadece duyarlı olma ve yasama sürecine sınırlı bir şekilde katılma ve etkide bulunma imkânı tanınmış olmaktadır (Koch/Matthias Kullas, 2010: 4).

AB, yerel, bölgesel, ulusal ve birlik düzeyinde olmak üzere dört aşamalı bir yönetim modelini benimsemiştir. Buna göre; alt düzeyde çözülemeyen bir sorun ya da yerine getirilemeyen bir hizmet üst düzeyde yerine getirilecektir.

Yerellik ilkesi ile katılımcılık, etkinlik, verimlilik, ekonomiklik hedeflenmekte olup, Avrupa Birliği'nin en önemli yerel yönetim politikalarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

I.3.2.1. Maastricht Antlaşması' nda Subsidiarite

Avrupa Birliği tarafından 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması' nda temel ilke olarak kabul edilen subsidiarite hakkında tartışmalar daha da eskilere dayanmaktadır. Nitekim, 1975 tarihli Tindemans Raporu'na ilişkin Komisyon görüşünde subsidiarite ilkesi, yetkilerin kaynağı ve bölüşümü kuralı olarak anlaşılmıştır. AB

Parlamentosu tarafından hazırlanan 1984 tarihli Avrupa Birliği Antlaşma taslağında subsidiarite ilkesi, bir taraftan yetki bölüşümü kuralı olarak, öte yandan yetki kullanımı kuralı olarak yer almıştır. 1986 tarihli Avrupa Tek Senedi'nde subsidiarite ilkesi ilk defa çevre politikaları ile ilişkili olarak antlaşma hukukuna girmiştir. 1989 yılının Aralık ayında AB Konseyi tarafından kabul edilen "İşçilerin Sosyal Haklarına Dair Topluluk Şartı", subsidiarite ilkesi ile bağlantılı olarak açıkça üye devletlerin yerel yönetimlerinden söz etmiştir. Söz konusu bu Şart'ta yer alan ilkeleri ve hedefleri hayata geçirmek üzere Komisyon tarafından hazırlanan 1989 tarihli sosyal politika eylem programında, yerel yönetimlerin yanı sıra açıkça sosyal partnerlere de yer verilmiştir (Metin,Altan, 2011:138).

Maastricht Antlaşması, subsidiarite ilkesini, AB'nin yetkilerini sınırlandıran üç unsurdan biri olarak öngörmüştür. Bu sınırlardan birincisi ve en önemlisi, sınırlı yetki ilkesidir. Buna göre AB, kendi yetkisine sahip değildir, aksine yalnızca kendisine tanınan yetki alanlarında faaliyette bulunabilir. Bu anlayışa göre üye devletler, antlaşmaların sahipleri olarak kalmaya devam edecek ve AB kendi kendine yetkilerini genişletemeyecektir. Ancak bu sınıra uyulsa bile, yetki kullanımı kuralı olarak subsidiarite sorunu, yani AB'nin gerçekten kendisine tanınan yetkiler içerisinde faaliyet gösterip göstermediği sorunu yine de kendini göstermektedir. Bu nedenle, Avrupa Birliği çerçevesinde yetki kullanımını sınırlamak üzere Maastricht Antlaşmasının subsidiarite ilkesine yer vermesi mantıklı ve tutarlı bir yaklaşımdır (Calliess, 2006: 2).

Ayrıca Avrupa Birliği Antlaşması m. 3b/2’de şu hükme yer verilmiştir: “*Sınırlı yetkiler arasında sayılmayan alanlarda Topluluk, subsidiarite ilkesine göre, üye devletler düzeyinde alınacak tedbirlerle istenilen amaca yeterince ulaşamadığı, kapsam ve etkileri nedeniyle Topluluk düzeyinde alınacak tedbirlerle amaca daha iyi erişilebildiği takdirde ve ölçüde faaliyete bulunabilir.*”. Bir başka ifadeyle Avrupa Birliği, yetki alanı içerisinde olmasa dahi üye devletlerin kendi başına gerekli tedbiri uygulayamayacak olması halinde, müdahalede bulunabilecektir.

I.3.2.2. Amsterdam Antlaşması’ nda Subsidiarite

1997 tarihli Amsterdam Antlaşması Maastricht Antlaşması'nın eksikliklerini tamamlamak amacıyla imzalanmış olup subsidiarite ilkesi konusunda Maastricht Antlaşması karşısında içerik olarak önemli bir değişiklik getirmemiştir. Amsterdam Antlaşması ile, Maastricht Antlaşması’ nın başlangıç bölümünde ifade edilen subsidiarite ilkesine bağlılığa ilişkin yükümlülük, anlaşma metninde 2. Madde olarak düzenlenmiştir.

Ayrıca Amsterdam Antlaşması’na eklenen ve Antlaşma’nın 311. maddesi uyarınca Antlaşma ile aynı değerde olan Subsidiarite Protokolüne büyük önem atfedilebilir. Edinburgh Zirvesi Sonuç Bildirgesi’ndeki karar ve kurumlar arası uzlaşma 1997 yılında etkisini göstermiş ve “Subsidiarite ve Orantılılık İlkelerinin Uygulanmasına Dair Protokol” kabul edilerek Amsterdam Antlaşması’na eklenmiştir. Böylelikle ilk defa subsidiarite ilkesinin yasama sürecine katılan AB organları tarafından uygulanması birincil

hukuk düzeyinde düzenlenmiş bulunmaktadır (Koch/Kullas, 2010: 5).

Bu protokolle, subsidiarite ilkesinin dinamik bir ilke olarak uygulanması gerektiği vurgulanmış, Topluluğun kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde ve şartlar bunu gerektirdiğinde faaliyetlerini genişletebileceği ya da sınırlandırabileceği veya haklı kılan sebepler ortadan kalkmışsa sona erdirebileceği belirtilmiştir.

Subsidiarite ilkesine dinamik bir kavram olarak yaklaşan böyle bir anlayış, Topluluk yetkilerini sadece sınırlanmasına değil, aynı zamanda onun yetkilerinin genişlemesine de yol açabilir. Böyle bir sonuç, üye devletlerin yetkilerini geri kazanmasının bir enstrümanı olarak tasarlanan subsidiarite anlayışıyla bağdaşmaz. Protokolün muğlaklığı, subsidiarite ilkesine uygunluğu sağlamak üzere bir denetim kataloğu oluşturulmasını ve bunun bir sonucu olarak da etkili bir yargısal denetimi zorlaştırmaktadır (Hailbronner, 2008: 139.)

I.3.2.3. Lizbon Antlaşması' nda Subsidiarite

Lizbon Antlaşması'nın subsidiarite ilkesine ilişkin düzenlemesi, daha önceki düzenlemeyle hemen hemen aynıdır. Yalnızca bir konuda farklılaşmaktadır. Lizbon Antlaşması'ndaki subsidiarite ilkesinde, üye devletlerin merkezi yönetimleri yanında üye devletlerin bölgesel ve yerel yönetimlerine de açıkça yer verilmiştir. Ancak ilke, daha önceki düzenlemeyle uyumlu şekilde, AB'nin münhasır yetkileri söz konusu olduğunda

uygulanmaz. Bilindiği üzere münhasır yetkilerde yalnızca AB yasama faaliyetinde bulunabilir ve bağlayıcı nitelikte hukuki işlemler yapabilir. Netice itibariyle subsidiarite ilkesi, yalnızca paylaşılan yetkiler ile destekleyici, koordine edici ve tamamlayıcı tedbirler söz konusu olduğunda uygulanabilir (Metin,Altan, 2011:136).

Ayrıca Lizbon Antlaşması, “Subsidiarite ve Orantılılık İlkelerinin Uygulanmasına Dair Protokol”ü değiştirmiştir. Böylece subsidiarite ilkesinin hukuki denetimi güçlenmiştir.

I.3.3. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’ nda Subsidiarite

Avrupa Konseyi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek; azınlıklar, ırkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramak; Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla 1949 yılında kurulmuştur. Avrupa Konseyi kuruluşundan bu yana, yerel yönetimlerin geliştirilmesi ve özerkleştirilmesi konusunda titizlik göstermiş ve bu konuya özel bir önem vermiştir. Zira Konseyin bu alandaki çalışmaları, 1985 yılında, yetkili organlarının, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı benimsemesiyle daha önemli bir hale gelmiştir. Yerel özerklik şartı, demokrasinin gelişmesinde ve yönetimde etkinlik sağlanmasında temel bir konuma sahip olan yerel yönetimlerin haklarının korunabilmesi için bir güvence oluşturmuştur (Keleş, 1995: 4).

Avrupa Konseyinin 1985 yılında benimsediği Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda subsidiarite ilkesine de yer verilmiştir. Şart'ın başlangıç kısmında: yerel yönetimlerin demokratik rejimin temel kuruluşlarından biri olduğu, yurttaşların kamusal işlere katılma hakkının Avrupa Konseyinin tüm üye devletlerince paylaşılan demokratik ilkelerden biri olduğu hususlarını dikkate alarak; bu hakkın, yerel düzeyde en uygun biçimde kullanılabileceği ve yerel yönetimlerin gerçek sorumluları ile var olmaları, hem etkili ve hem de yurttaşlara yakın bir idare sağlayabileceği inancı vurgulanmıştır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Özerk Yerel Yönetimin Kapsamı başlığını taşıyan 4. maddesinin 3. fıkrasında şöyle denilmektedir: “Kamusal sorumluluklar genellikle ve tercihen, yurttaşa en yakın olan yönetimlerce yerine getirilir. Sorumluluğun bir başka yönetime bırakılmasında, görevin kapsamı ve niteliği ile etkinlik ve ekonomi ilkelerinin gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır”

Avrupa Konseyi' ne göre, hizmetlerin esas sahibi alt ve vatandaşa yakın birimler olmaktadır. Üst birimler ancak alt birimlerin yerine getiremedikleri büyük boyutlardaki hizmetleri yerine getirecektir. Böylece her hizmetin merkezden planlanması, finansmanı ve yürütülmesinin önüne geçilerek, hizmette etkinlik, verimlilik, ekonomiklik ve sürat sağlanmış olmaktadır (Yeter,1992:18).

Bu şart Türkiye tarafından 21.11.1988 tarihinde bazı maddelerine çekince konularak imzalanmış ve bu şartı 08. 05. 1991 gün ve 3723 sayılı kanunla onaylamaya uygun bulmuştur.

Şart'a göre;

- Yerel özerklik, yasalara ve hatta anayasalara dayandırılmalıdır (madde 2).
- Yerel yönetimler, kendilerine yasalarla tanınan sahalarda ve yasa sınırları içinde fakat kendi sorumlulukları altında halkın yararına olarak serbestçe karar alma ve bunları uygulayabilme hak ve yetkisine sahip olabilmelidirler (3/2).
- Yerel yönetimlerin görev ve yetkileri anayasa ve kanunlarla belirlenmelidir. Yerel yönetimler, kanun sınırları içinde kendilerine tanınan faaliyet alanlarında serbestçe girişim hakkına sahip olmalıdırlar (madde 4/1-2).
- Yerel yönetimler üzerindeki denetim, ancak anayasa ve kanunlarda belirtilen hallerde ve yine burada belirtilen yöntemler içinde yapılır (madde 8/1).

Hizmette halka yakınlık ilkesi yönünden, belki bunlardan daha önemli olan, devletin yerel yönetimlerin işlerine karışmasının sınırlarıdır. Sağlanan desteğin, "Yerel yönetimlerin kendi sorumluluk alanları içinde kullanabilecekleri takdir yetkisini azaltmaması" (9/5) ve "yapılan yardımların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin takdir haklarının kullanılmasındaki özgürlüklerini ortadan kaldırmaması" (9/7),

Şart'ta yer alan bu güvencelere iki örnektir (Keleş, 1995:7).

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda, hizmette halka yakınlık ilkesini tamamlayan bir öge de, kendi işlerine karışma zorunluluğunun ortaya çıktığı durumlarda, devletin, alt düzeyde bulunan yönetimlere olabildiğince danışması gereğidir (4/6). Şart'ta, göre yerel birimleri doğrudan doğruya ilgilendiren tüm konularda ve kaynak dağılımının yapılma yöntemine ilişkin konularda yerel birimlere danışılması zorunludur.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nca da desteklenen subsidiarite ilkesi, demokratik bir yönetimin de aracı sayılmıştır.

I.3.4. Avrupa Ülkelerinde Subsidiarite

Subsidiare ilkesi daha çok federal devlet sistemlerinde kullanılmaktadır. Zira, kamu yararının güvencesi ve bekçisi olan "koruyucu" devlet ile kamu yararına sahip çıkma görevinin sivil toplum örgütlerinde bulunduğu "yardımcı" (ikincil) (subsidiare) devlette, hizmette halka yakınlık ilkesi farklı önemdedir (Keleş, 1995:5).

Örneğin Alman Anayasası'nın 30. maddesinde , "Anayasada tersi belirtilmiş ve o yönde izin verilmiş olmadıkça, hükümet yetkilerinin kullanılması ve devlet işlevlerinin yerine getirilmesi, eyaletlere düşen bir görevdir" hükmü yer almaktadır.

Almanya'da, hizmette halka yakınlık ilkesi, daha çok, yürütme yetkilerine ilişkin olarak kullanılmaktadır. Federal hükümet, eyalet yasalarının uygulanmasına karışamaz. Federal hükümetin kendi yürütme örgütü eliyle yerine getireceği görevler, Anayasa'da sınırlı sayıdadır: Posta hizmetleri, demiryolları, dış politika, merkez bankacılığı ve gümrükler gibi (Keleş, 1995:5).

İsviçre' de ise yine eyaletlerin egemenliğine önem verilmiştir. Anayasası'nın 3. maddesi, "Federal anayasa tarafından sınırlandırmadıkları sürece, canton'lar egemen birimlerdir; böylece, federal erke bırakılmış olmayan bütün hakları kullanırlar" demektedir (Keleş, 1995:5). İsviçre' de federal hükümet ancak, bölgesel yönetimlerin güçsüzlüğü durumunda işe karışmaya yetkilidir.

Avusturya Anayasası'nın da ise yetki ve görev paylaşımı ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Belediyeler, federal hükümetin ve eyaletlerin yasaları ile çizilen çerçeve içinde, yönetsel özerkliğe, her türlü malî olanaklara sahip olabilen, ekonomik girişimlerde bulunabilen, ayrı bütçesi olan ve vergi koyabilen özerk ekonomik birimler olarak anlaşılmaktadır. Belediyeler, kent halkının çıkarlarını yalnız onları ya da ağırlıklı olarak onları ilgilendiren ve kendi sınırları içinde yerine getirme yeteneğine sahip buldukları her konuda yetkili bulunmaktadır. Bu kural, Avusturya'da yerellik ilkesi olarak algılanmaktadır (Keleş:1995:6)

İtalya, gerek hükümetler gerekse kamuoyu bütünleşme yanlısı bir görüntü çizmekle birlikte, yerel yönetimler açısından bakıldığında durum biraz daha farklı görünmektedir. İtalya halen, Birliğin çıkardığı kanun ve yönetmelikleri uygulamakta en sona kalan ve Avrupa Adalet Mahkemesi'nden en çok ceza alan ülkedir (Şan, 2007:65)

Fransa'da yerinden yönetim reformunun, geleneksel merkezîyetçiliğe bir tepki olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Ama, 1976 yılında kurulan Yerel Sorumlulukları Geliştirme Komisyonu, merkezle yerel yönetimler arasındaki görev bölüşümüne özel bir yer vermiştir (Keleş, 1995:6). Fransız Anayasası'nda 17 Mart 2003'de kabul edilen değişikliklerle Anayasasının 1. maddesi "Cumhuriyet yerinden yönetim ilkesine göre örgütlenir" şeklinde değiştirilerek "üniter devlet" ifadesi çıkarılmış böylece subsidiarite ve Cumhuriyetin adem-i merkezîyetçi niteliği, anayasa hükmü haline getirilmiştir (Şan, 2007:65)

İKİNCİ BÖLÜM

II. KAMU HİZMETİ VE ETKİNLİK

II.1. Kamu Hizmetinin Tanımı

Kamu hizmetlerinde etkinliği incelemeyen önce kamu hizmetinin tanımının yapılması gerekmektedir. Kamu hizmeti; "Bir milletin içinde, milletin işgal ettiği ülkenin sınırı içinde kuvveti elinde tutmak suretiyle idare edilenlerden farklılaşan idare edenler bu kuvveti, kamu hizmetlerin düzenlemek ve denetlemek için kullanmalıdırlar. Böylece kamu hizmetleri devletin unsurlarından biridir" (Duguit, 1928,59) Bir hizmetin kamu hizmeti sayılabilmesi için; hizmetin kamuya yöneltilmiş ve kamuya yararlı olması ve hizmetin kamu kuruluşlarınca, ya da ilgili kamu kuruluşunun sıkı denetimi altında özel kişilerce yürütülmesi gerekli ve zorunludur (Gözübüyük, 2000: 28).

Kamu hizmeti kavramı organik açıdan, maddi açıdan ve sekli açıdan olmak üzere üç anlamda kullanılmaktadır (Bayrakçı; 2009: 61).

a. Organik Anlamda Kamu Hizmeti

Organik açıdan kamu hizmeti, belli bir hizmetin yürütülmesine tahsis edilen kamu emlakinin, görevlendirilen kamu görevlilerinin ve ayrılan mali imkânların bütünüdür (Akyılmaz; 2004: 330). Yani, belli bir görevi yürütmek için tahsis edilmiş olan ajan ve

vasıtaların bütünü olarak tanımlanmıştır. Örneğin Anayasanın 70. maddesinde yer alan “Her Türk kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.” hükmündeki kamu hizmeti deyimini organik açıdan kullanılmıştır. Organik açıdan kamu hizmeti, belli bir organizasyonu tanımlamak için kullanılmaktadır. Belli bir hizmetin yürütülebilmesi için gerek kamu görevlileri gerekse maddi araçların bütünü, kamu hizmetinin organik çehresini ifade etmektedir. Burada kamu hizmeti kamu kuruluşları anlamındadır (Negiz; 2007: 29).

b. Maddi Anlamda Kamu Hizmeti

Maddi açıdan kamu hizmeti, bu faaliyeti yürüten örgütün niteliklerinden tamamen bağımsız olarak, yalnızca faaliyetin niteliğine bakılarak tanımlanmaktadır (Günday; 2003: 282). Yani hizmeti gerçekleştirecek organların özelliklerinden sıyrılarak, sadece gerçekleştirilecek etkinliğin içeriği ön plana çıkmaktadır. Burada kamu hizmeti, kamu yararı sağlayacak etkinliktir. Anayasanın 47. maddesinde yer alan, “Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hâllerde devletleştirilebilir” hükmünde geçen kamu hizmeti kavramı tanımın maddi unsuruna örnek teşkil etmektedir (Negiz; 2007: 29).

c. Şekli Anlamda Kamu Hizmeti

Şekli açıdan kamu hizmeti, bir faaliyet olarak hizmetin yürütülmesi sırasında kullanılan usullerin içeriğine göre tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, şekli açıdan kamu

hizmeti kavramı belli bir hukuki rejimi, yani kamu hukuku rejimini ifade etmektedir (Gökçe ve Bayrakçı; 2006: 61). Buna göre bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için kamu hizmetleri hukuki rejimine, yani kamusal yönetim usullerine tabi tutulmuş olması gerekmektedir (Günday; 2003: 282).

Türkiye' de devlet yönetimi merkezi yönetim ve yerel yönetim olarak iki koldan yürütülmektedir. Bu yönetimler tarafından verilen kamu hizmetleri ise genel kamu hizmetleri ve yerel kamu hizmetler olarak ikiye ayrılmaktadır.

II.2. Yürütüldüğü Alana Göre Kamu Hizmetleri

II.2.1. Genel Kamu Hizmetleri

Kamu hizmeti, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetimi ve denetimi altında genel ve kolektif ihtiyaçları karşılamak ve tatmin etmek, kamu yararını sağlamak için icra edilen ve kamuya arz edilmiş bulunan devamlı ve sürekli faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle, kullanıcıların hizmet sunuculardan talep etmeye hakkı ve kamunun da bu nedenle sunuculara yüklemeye yetkili olduğu, yanına varılabilir bir fiyat ve kalitede, taban düzeydeki kamu hizmetleri olarak da tanımlanabilir (Onar, 1992:92).

Her iki tanımdan da anlaşılacağı üzere, bir hizmetin genel nitelikte bir kamu hizmeti olabilmesi için söz konusu hizmetin devlet ya da yetkilendirdiği kuruluşlarca

yerine getirilmesi, kamu yararının gerçekleştirilmesinin amaç olması, herkesin ulaşabileceği düzeyde olması, genel ihtiyaçları sürekli olarak karşılaması gerekli ve yeterlidir. Bu hizmetlerin ülke genelinde vatandaşlara eşit olarak sunulması gerekmektedir. Bu nedenle genel kamu hizmetlerinin merkezi yönetim tarafından sunulması benimsenmiştir.

II.2.2. Yerel Kamu Hizmetleri

Yerel kamu hizmeti, niteliği gereği merkezi yönetim tarafından yerine getirilemeyen bunun yerine yerel birimlerce yerine getirilen kamu hizmetleridir. Genel kamu hizmetlerinin ülke genelinde eşit bir şekilde sunulması gerekirken, yerel kamu hizmetlerinde böyle bir endişe bulunmamaktadır. Bu hizmetlerin yerel birimlerce yerine getirilmesinin nedeni, söz konusu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulmasını sağlamaktır.

II.3. Etkinlik

Etkinlik, bir kamu hizmetini gören kamu kurum veya kuruluşunun hedeflemiş olduğu amaca ulaşma derecesidir. Yani bir kamu hizmetinin giderilmesi ile hedeflenen toplumsal faydanın ne derece karşılanabildiğidir (Bayrakçı, 2009: 61). Bir başka ifadeyle, etkinlik hedeflerin ne ölçüde başarıldığını ve bir faaliyetin planlanan etkisi ile gerçekleşen etkisi arasındaki ilişkiyi göstermektedir (Arslan, 2002:4)

Bir başka tanıma göre etkinlik “örgütlerin tanımlanmış amaçlarına ve stratejik amaçlarına ulaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerin sonucunda bu amaçlara ve hedeflere ulaşma derecesini belirleyen bir performans boyutudur” (Kubalı, 1999: 39)

Etkinlik, artık kamu yönetimi için temel performans kriterlerinden birisi olarak düşünölmeye başlanmıştır. Uygulamada kamu yönetimi kendisinden beklenen fonksiyonu belli bir etkinlik içinde gerçekleştirmekte bu etkinlik ölçütünü siyasal tercihleri yansıtmaktadır (Şaylan; 2000:62). Ancak buna rağmen etkinliğin, ulaşılması gereken ve gerekli bir amaç olduğu konusunda birleşilmiştir.

Bir kamu hizmetinin etkin olarak yerine getirilip getirilmediği konusu kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Bir başka ifade ile etkinlik tek ve bölünmez bir kavram değildir. Zamana ve bakış açısına göre değişen subjektif, değer yüklü unsurları da içerebilmektedir. Bazı hizmetler vatandaşların bazıları için çok etkin görülürken bazıları içinde de verimsiz olabilmektedir. Yine uygulamada, hizmeti yerine getiren birimin siyasi yapısı da hizmet kalitesini ve dolayısıyla yürütölen kamu hizmetinin etkinliğini azaltabilmektedir. Bu nedenle etkinlik kavramını birey, grup ve örgüt düzeyinde ele almak gerekir (Tortop, İsbir, Aykaç, Yaman, Özer; 2007;481). Bireysel etkinlik, örgüt elemanlarının görev başarıları üzerinde dururken, grup etkinliği, üyelerin katılımı ile anlam bulmakta, örgütsel etkinlik ise, birey ve grup etkinliğinin bir fonksiyonu olarak ortaya çıkmaktadır.

Etkinlik, stratejik hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını gösteren amaçlara yönelik bir kavramdır. Amaçların gerçekleşme düzeyini çıktılar ile daha doğrusu sonuçlar ile ilişkilendirerek belirlemektedir. Çıktılar amaç ve program hedeflerine açık bir şekilde yönelik olmalıdır. Bir kurumun yerine getirdiği hizmetin etkin bir hizmet olup olmadığı denetlenirken şunlar göz önünde tutulmalıdır (Kubalı, 1999: 37):

a) Denetlenen kurumca hedeflerin kesin olduğu kadar, uygulanabilir şekilde belirlenip belirlenmediği (Tercih edilen; ölçülebilir olmalıdır),

b) Hedeflerin gerçekçi olup olmadığı (Bu hedefler aşırı bulunabilir ya da hükümetten daha fazla kaynak sağlamak için konulmuş olabilir),

c) Hedeflerin güvenilir tahmin ve gerekçelere ne ölçüde dayandırılmış olduğu,

d) Hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirildiği,

e) Hedeflerin başarılması için seçilen politika araçlarının ayrıntılı alternatif analizlerine dayandırılıp dayandırılmadığı,

f) Gelişmenin denetlenen kurumun faaliyet ve politikalarına bağlı olup olmadığı,

g) Denetlenen kurumun politika araçlarının etkinliğini izleyecek yeterli düzenlemeleri olup olmadığı.

Etkinlik kavramı ile yakın bir kavram olan verimlilik kavramı ise, bir işletmenin veya bir örgütün mal ve hizmet üretirken kaynaklarını ne kadar iyi kullandığını ifade etmek için kullanılmaktadır (Arslan, 2002:3).

Bir kamu hizmeti hem verimli hem de etkili bir şekilde yerine getirilmelidir. Verimlilik daha çok ekonomik kriterleri içeren yani bir hizmetin en düşük maliyetle üretilmesini ifade etmektedir. Fakat kamu kuruluşları kamu yararı esasına göre kurulup faaliyet gösterdikleri için verimlilik bu kuruluşlar için tek ölçüt olmayıp, kamu kuruluşları için etkinlik kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Bayrakçı, 2009: 61).

Kamu hizmetlerinde etkinliği sağlamanın yollarından en önemlisi, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki hizmet bölüşümünün bir karmaşaya meydan vermeyecek şekilde düzenlenmesidir. Bir kamu hizmeti aynı anda hem merkezden yönetim tarafından görülmekte hem de yerel yönetimler tarafından görülmektedir veya bir kamu hizmeti, sorumluluğun karşı tarafta olduğu gerekçesi ile hem merkezi idare tarafından hem de yerel yönetimler tarafından yerine getirilmemektedir. Bu da hizmetlerin görülmesinde etkinliği azaltmaktadır (Bayrakçı, 2009: 62).

II.3.1. Kaya Raporu

Yönetim sistemimizin daha etkili ve verimli kılınmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Hazırlanan KAYA Raporu' na göre, görevlerin merkezi yönetim ile yerel

yönetimler arasında bölüşülmesi açık ve belli ölçütlere dayanmalı, yerel yönetimlere verilen görevlerin tanımı, yanlış anlamaya neden olmayacak biçimde, açıkça ve belirleyici özellikleriyle yapılmalıdır (KAYA Raporu, 1991:121-122). Kaya raporu çerçevesinde;

- Yerel yönetime yerel halkın yaşayışı, eğitimi, sağlığı, kültürü ve eğlenip dinlenmesi ile o yerin imar ve bayındırlığı, tarımsal ve ekonomik kalkınması, o yerdeki sosyal düzenin denetim altında bulundurulması ile ilgili konularda görevler verilmelidir.
- Bu görevlerden, yerel yönetimin sınırlarını aşan ve ulusal nitelikte olanlar, merkezi yönetimin sorumluluğuna bırakılmalıdır.
- Yerel yönetimlere bırakılan görevlerin yerel yönetim basamakları arasındaki dağılımında, bu birimlerin görev ve sorumluluklarını yeterli ve etkili bir biçimde yerine getirebilme yetenekleri dikkate alınmalıdır.
- Üstün derecede uzmanlık, teknoloji, büyük sermaye yatırımı ya da göreceli olarak geniş bir bölge örgütlenmesini gerektiren hizmetler, hizmet gereğine göre il ya da ilçe yerel yönetimlerine ya da çok nüfuslu büyük belediyelere bırakılmalıdır.
- Yetki ve görev dağılımı yönünden yerel yönetimler, nüfus ölçütüne göre sınıflandırılmalıdır.

- Yerel yönetimlerin karşılıklı anlaşma yoluyla bir hizmeti ortaklaşa yürütmelerine ya da bir birimin bir görevi ötekinin adına yapmasına olanak sağlanmalıdır.

- Yerel yönetimlere görevler yasalarla verilmekle birlikte, yasalarda kimin yapacağı belli olmayan, ancak, yerel nitelikli görülen görevler merkezi yönetime duyurularak, bunların merkez ya da yerel yönetimlerce yapılması sağlanmalıdır.

- Görev bölüşümünün de bir yandan yerel yönetimlere; yerel hizmetleri, yerel girişimciliğe ve yerel özelliklere uydurma olanağı sağlayacak bir biçimde yönetme yetkisi verilmeli; öte yandan da kaynakların ulusal planlara uygun bir biçimde kullanılması konusunda merkezi yönetime tanınacak sorumluluklarla, hizmet etkililiği için gerekli denge sağlanmalıdır.

Yerel yönetimlere ağırlık verilmesini öngören KAYA Raporu' na göre merkezi yönetime de yerel yönetimlerle ilgili bir takım görevler verilmesi gerektiği belirtilmiştir (KAYA Raporu, 1991:122). Bu görevler şunlardır:

- Yerel yönetimlere bırakılan görevlerin yerine getirilmesinde uyulacak standartları saptamak.

- Yerel yönetimler üzerinde, ulusal siyasaları gerçekleştirmek ve yasaya uygunluk denetiminde bulunmak.

- Yerel yönetimlerin sorumluluğunda olan hizmetlerin etkin bir biçimde yürütülmesini gerçekleştirmek üzere; yerel yönetimlere teknik destek ve mali yardım sağlamak, bunları geliştirmek, personelini eğitmek, yerel yönetimlerle ilgili araştırmalar yapmak, bunlara dayanarak, sirküler, örnek talimatlar, el kitapları hazırlamak olarak sıralanmıştır.

KAYA Raporu' na göre merkezi yönetim bunları yerine getirirken şu ilkelere de uymalıdır (KAYA Raporu, 1991:122-123):

- Bu görevler yapılırken, yerel yönetimlerin demokratik yapısı ve demokratik gelişmesi engellenmemelidir.
- Mali ve teknik yardımlar yerel yönetimleri denetlemenin bir aracı olarak kullanılmamalı, uygulama nesnel kurallar içinde yapılmalıdır.
- Denetimler Anayasada öngörülen ilgili ilkelere uygun olarak yapılmalıdır.
- Yerel yönetimlerde eşgüdüm sorumluluğu İçişleri Bakanlığına bırakılmalıdır. Kuşkusuz, yerel hizmetlere ilişkin olarak çeşitli bakanlıkların yerel yönetimlerle işlevsel ilişkileri yine sürmelidir.

Yine 1992 yılında hazırlanan KAYA Raporu' na göre yerel yönetimlere bırakılacak kamu hizmetleri şunlar olmalıdır (KAYA Raporu, 1992:64):

- Yerel nitelikte olan ve öncelikle yerel halkın gereksinmelerine yanıt veren hizmetler.
- Yerel halkın katkısını gerektiren ya da bu katkıya açık olan hizmetler.
- Bölgesel ya da ulusal düzeyde bir eşgüdüm gerektirmeyen hizmetler.
- Yerel yönetim biriminin gücünü çok aşacak biçimde büyük yatırımları ya da özel teknik ve uzmanlık gerektirmeyen hizmetler.
- Yerel yönetim birimince yürütülmesinde hizmet etkinliği ve rasyonel kaynak kullanımı sağlanan hizmetler.

II.3.2. Etkinlik Kriterleri

KAYA raporunda da belirttiği gibi devletin üreteceği tüm kamusal nitelikli hizmetlerin tek bir idare tarafından yerine getirilmesi, hem hizmet açısından hem de mali açıdan rasyonel değildir. Bu açıdan, kamusal hizmetlerin sunumunda hem ekonominin hem de üretilen hizmetlerin yerel talepler doğrultusunda uyumunun sağlanabilmesi için, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında bir iş bölümü zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Yerel düzeydeki hizmetlerin amaca uygun olarak yerine getirilebilmesi anlamına gelen yerel yönetimlerde etkinlik, aşağıda sıralanan yollarla gerçekleştirilebilir (Çevikbaş, 1995:78):

- Optimal hizmet alanının sınırlarının belirlenmesi,
- Kaynak savurganlığının azaltılması için yerel yönetim birimlerinin sayısının azaltılması,
- Yerel birimlerin her birine en iyi sunabilecekleri hizmetlerin bırakılması.

Bu sıralama doğrultusunda etkinliğin sağlanmasında önem arz eden çeşitli kriterlerin yerine getirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Literatürde de yer alan söz konusu kriterler, ekonomik, mali ve idari olarak üç başlık altında toplanmıştır.

II.3.2.1. Ekonomik Etkinlik Kriterleri

Hizmetlerin merkez ve yerel yönetimler arasında paylaşılmasında önemli nokta, hizmetlerin dağıtılırken hizmetin verimliliği ve etkinliği açısından hizmete en yakın yönetim birimlerine verilmesidir.

Yerel halkın gereksinimlerini karşılayacak türdeki yerel nitelikli olarak adlandırılan hizmetlerin merkezi yönetimce sunulmasının, hem hizmetin tam zamanında ulaşması açısından hem de maliyetinin daha yüksek olması açısından sorunlar çıkaracaktır. Ayrıca genel nitelikli hizmetlerin tek merkezden yönetilmesi ve yürütülmesinin yanında, yerel hizmetlerin de merkeze bağımlı olması, “ekonomiklik” kriterinden uzaklaşmaya ve kırtasiyecilik ve bürokrasinin oluşmasına yol açacaktır.

Sonuç olarak ekonomik etkinlik, bir hizmetin hangi yönetim birimi tarafından daha düşük maliyetle üretilip halka sunulacağı göz önünde bulundurularak, görevin bu hizmeti daha az masrafla halka sunan yönetim birimine verilmesi anlamına gelmektedir (Negiz, 2007: 68-69).

II.3.2.2. Mali Etkinlik Kriterleri

Yerel yönetimlerin, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan birimler olarak yeterli mali kaynağa sahip olmaları, onlara güçlü ve özerk kuruluş olma niteliğini de kazandıracaktır.

Mali açıdan etkinlik, bir kurum yahut kuruluşun yükümlü olduğu hizmetleri sunabilmesine imkan verecek kapasiteye sahip olmasıdır. Yani bu kavram, sahip olunan mali kaynaklar açısından güçlü olmayı ifade etmektedir. Eğer ki, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında çeşitli kıstaslar çerçevesinde hizmet bölüşümüne gidilmişse, yerel yönetimlerin üstlenmiş olduğu hizmetleri gerçekleştirebilecek ölçüde mali kaynak ve kaynak yaratma gücüne de sahip olması gerekmektedir.

Yerel yönetim birimlerinin harcama yetkisine sahipken, buna karşılık gelir toplama yetkisinin olmaması, yerel yönetim birimlerinin etkin hizmet sunumunu aksatmakta ve aynı zamanda merkezi yönetime yerel yönetimlere mali yardımda bulunma şeklinde ek bir yükümlülük getirmektedir.

Yerel yönetimleri mali açıdan güçlendirmek için, merkezi hükümete ait olan harcama yapma ve gelir toplama yetkisinin, doğrudan seçilmiş yöneticilerin idaresi altındaki yerel birimlere bırakılması anlamına gelen mali yerelleşme sağlanabilirse, hem yerel vergilerin harekete geçirilmesi, (bölgede vergiye konu olabilecek kaynaklar üzerinden vergi almak) hem de siyasilere sorumluluk yüklemesi açısından (siyasal sorumluluk yöneticileri kamu kaynaklarının verimli kullanılması konusunda zorlayıcı olacaktır) avantajlar sağlayacaktır. (Çalışkan, Sağdaş, 2005:328), Böylece, yerel birimlerde mali açıdan etkinlik sağlanabilecektir.

II.3.2.3. İdari Etkinlik Kriterleri

İdari etkinlik, sonuçlara ulaşmak için kıt kaynakların kullanılmasıyla ilgili olup, mevcut ya da daha az kaynakla daha çok iş ve üretimin yapılacağıının araştırılmasıdır (Öztürk, 2004:4). Kaynaklarını verimli kullanamayan sadece üretimin toplum üzerindeki etkisine göre hareket eden bir devlet anlayışı, etkinliği yakalayamaz. Bu nedenle hem piyasanın etkinlik anlayışını kullanmak, hem de mevcut kaynaklarla daha çok iş üretebilmenin yollarını araştırmak, etkin devlete ulaşmada önemlidir (Öztürk, 2004:4). Bu yönüyle yönetsel etkinliğe giden yolda ekonomik etkinliğin önemli bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır.

İdari etkinlik yolunda ekonomik etkinlik eğer araçsa, o zaman idari etkinliği sağlamada kamu hizmetlerinden hangilerinin, hangi yönetim tarafından daha etkin bir şekilde yerine getirilebileceğinin belirlenmesi, özellikle insan kaynağı israfı, bürokrasi ve kırtasiyecilik gibi sorunların önüne geçilmesinde oldukça önem arz etmektedir (Öztürk, 2004:41-42).

Yönetimde etkinlik arayışları konusunun, dünyada ve ülkemizde giderek önem kazanmaktadır. Bu noktada ülkemiz açısından gelinen son noktada etkin devlet; hesap verebilir, saydam ve katılımcı özellikleri ile ön plana çıkan devlet anlayışı olmaktadır. Bu anlayış 2004 yılında ülkemizde gerçekleştirilen kamu yönetimi reformunda da vurgulanmaktadır.

Yönetimde etkinlik, planlama ve karar alma süreçlerinin doğru şekilde yürütülmesi ile sağlanabilir. Yönetim boyutunda etkinlik arayışlarında, yerel organizasyonların uygun örgütsel yapı içinde oluşturulmaları önemli bir adımdır. Yerel yönetimler gerçek güçlerini sundukları hizmetler ve dolayısıyla bu süreçte elde ettikleri başarıdan almaktadır. Bunun içinde temel kaynak örgütsel yapıları olmaktadır. Yerel birimlerin sorumlulukları içine giren hizmetleri sunabilmeleri için her şeyden önce uzmanlara, gerekli bilgiye, etkili bir kurumsal yapıya, verimliliği sağlayacak kurallar dizisine ve elbette iyi karar alma mekanizmasına sahip olmaları gerekmektedir (Tekeli, 1999:50)

Örgütlerde de tıpkı kişisel yaşamda olduğu gibi, faaliyetlerin önem derecesi ve buna göre öncelik tanınması söz konusudur. Talepler doğrultusunda hizmetlere öncelik tanınması ve bu hizmetlerin öngörülen zaman dilimlerinde hedef kitleye ulaşması, hizmetin etkinliğini ifade etmektedir. Bu açıdan belediye yönetimlerine verilmiş olan hizmetler genel olarak az olmakla birlikte mali açıdan da merkezi yönetime bağımlı olunması, hızlı karar alabilme ve uygulayabilmeyi engellemektedir.

II.4. Yerel Yönetimlerde Etkinlik

Kamu hizmetlerinin daha yoğun olarak verildiği yerel yönetimlerde, etkinlik önemli bir unsurdur. Verilen hizmetlerin ve merkezi yönetimin varlığının devamı için yerel yönetim, yerine getirdiği kamu hizmetlerini etkin bir şekilde yerine getirmelidir.. Bu noktada yerel yönetimler ile merkezi yönetimler arasındaki görev paylaşımının nasıl olacağına ve etkinlik faktörüne ilişkin çeşitli tezler ortaya atılmıştır.

Kamu hizmetlerinin yerel yönetimlerce sağlanmasına karşı olan tezler şu noktalarda toplanabilir (Akalin, 1994: 13-14):

- Yerel yönetimlerin varlığı, yeni vergilerin ihraç edilmesi sonucunu doğurabilir. Örneğin, bir yerel yönetim birimindeki kamu hizmetlerinin finansmanı, o yöre sakinlerince karşılanacağına, belirli harçlar yoluyla (ayakbasta parası gibi) oradan geçen diğer yöre sakinlerine de ödettirilebilir.

- Merkezin yerel yönetimlere yardımı vergi gayretini de kapsamıyorsa, yerel harcamalar vergilerden daha hızlı artar.
- Yerel yönetimlere kamu hizmetlerinin devri halinde, vergi yükünü düşük tutabilmek için kamu hizmetlerini etkin düzeyin altında sağlayabilirler.
- Yerel yönetimler, komşu yerel yönetimlere sağladıkları dışsal yararları ihmal ettiğinden, hizmetler etkin düzeyde sağlanamaz.
- Yerel yönetimlerce salınan vergiler, oy kaygısı gibi nedenlerle, vatandaşlara sağlıklı bir şekilde yansıtılmazsa bu kez vatandaşlar kamu hizmetlerinin maliyetinin az olduğu hissine kapılabilirler. Bu da kamu hizmetleri için aşırı talep ve arzı doğurur.
- Eğer yerel yönetimler ortanca (medyan) seçmenin oyunu kazanmak isterlerse bu durum kamu hizmeti arzını ve kalitesini etkileyeceği gibi, bu hizmetler yeni vergilerle finanse edilmeye çalışılacaktır.
- Yerel yönetimler, hizmetlerini vergi ve harçlarla finanse etmeye ve borçlarını geri ödemeye zorunlu tutulmamışlarsa, aşırı harcama düzeyine varabilirler.
- Politikacılar ve bürokratlar, merkezin denetiminden de kurtularak, yerel çıkarlara ve kendi çıkarlarına hizmet edebilirler.

- Yerel yönetimler, harcamaların denetimindeki ve proje değerlendirmedeki zayıflıkları nedeni ile merkezi yönetimden daha düşük bir etkinlik düzeyinde çalışabilirler.

Yerel yönetimlere kamu hizmetlerinin etkinliği bağlamında yöneltilen bu eleştirilere karşı, yerel yönetimlerin üstünlüklerinden söz etmek gerektiğinde şunlar söylenebilir (DPT, 1994: 23-24):

- Yerel gereksinimleri ve hizmet önceliklerini belirleme, gereksinimlere hızlı yanıt verme ve çabuk karşılama bakımından yerel yönetimler merkezi yönetimden daha avantajlı durumdadırlar.

- Yerel yönetimler, demokrasinin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli rol üstlenmektedirler. Bir ülkedeki demokrasinin gücü, o ülkedeki “küçük demokrasiler” in gücüne bağlı olup yerel yönetimler halkın katılımına en uygun birimlerdir.

- Yerel kamu hizmetlerine bakışta yalnızca “etkinlik” güdüsüyle hareket etmenin yanlışlığı ortadadır. Yerel yönetimlerin, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde, merkezi yönetime göre en üstün oldukları taraf, katılıma fırsat vermeleridir. Katılımın, demokratik yönetimin etkinliği kadar önem taşıdığı günümüzde, yerel yönetimlerin hizmette etkinlik konusunda da önemli yararlar sağladığı tartışma götürmemektedir.

Yerel yönetimlerde etkinliğin artırılması için üç yöneme başvurulmaktadır. Birincisi, en uygun hizmet alanı büyüklüğünün gözden geçirilmesidir. İkincisi, kaynak savurganlığını önlemek için yerel yönetim birimlerinin sayısal olarak azaltılmasıdır. Üçüncüsü ise, yerel yönetimlerden her birine en iyi biçimde yerine getirebilecekleri hizmetlerin bırakılmasıdır. Üçüncü yöntem, ne çok küçük ne de çok büyük yerel birimlerin etkin hizmet sunmaya elverişli olmadıkları düşüncesine dayanmaktadır (Keles, 1992: 137).

Yerel yönetimler içinde hizmet sunma açısından en yoğun olanı belediyelerdir. Belediyeler, bir taraftan mevzuat gereği zorunlu olarak yerine getirmek zorunda olduğu hizmetleri sunarken diğer taraftan siyasi yönlerinin de bulunması nedeniyle sunmuş oldukları hizmetleri hem nitelik hem de nicelik olarak geliştirmeye çalışırlar. Bu yöndeki çabalarına karşılık kullanabilecekleri kaynaklar mevzuat çerçevesince sınırlı bulunmaktadır.

Bugünün yöneticilerinin düzenli şehirleşmeyi sağlamak ve yaşanan olumsuzlukları giderme görev ve sorumluluğu vardır. Şehirlerin, insanların rahat ve huzurunu sağlayacak şekilde geliştirilmesi zorunludur. Böyle bir ortam sağlanması planlı ve programlı bir çalışmaya bağlıdır (Tortop;1994:174).

Ayrıca, kamu faydaları olarak tanımlanan su, gaz gibi hizmetlerden halk sağlığı hizmetlerine kadar oldukça geniş bir görev yelpazesi bulunan ve bu hizmetleri geniş bir

coğrafi alanda sunmak zorunda olan belediyelerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Zira yaşanılabilir bir ortam tesisi ve şehir çevrelerinde yaşayanların merkeze sunulan hizmetlerden aynı şekilde faydalanabilmesi belediyenin sorumlulukları arasındadır (Elcock; 1994:32).

Şehirleşme ve şehirlerin, insanların huzurlu bir şekilde yaşayabilecekleri mekanlar olarak düzenlenmesinde sunulan hizmetlerin merkezi olmaktan çok yerel ölçekte olmasının bu konularda yönetimlere kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca böyle bir hareket tarzı aynı zamanda hizmet sunumunda etkinliği de sağlayacaktır. Bu yüzden, kaynak kullanımında etkinliğin sağlanması açısından, faydası belli bir bölgeye yayılan hizmetlerin merkezi yönetim tarafından görülmesini düşünmemek gerekir. Çünkü, bölge sakinlerinin tercihlerine yerel yönetim kadar nüfuz edebilme imkanına sahip olmayan merkezi yönetim hizmette de yeterince nüfuz edemez. Ayrıca bu tür hizmetlerin merkezi yönetim tarafından üretilmesi halinde bürokrasinin sebep olacağı genel giderdeki artışlar, hizmetin birim başına maliyetinin de artmasına sebep olur (Nadaroğlu; 1989: 88).

Gerçekten de 1991 yılında yapılan bir araştırma sonucuna göre, yerel hizmetlerin yerel yönetimlerce görülmesinin sağlayacağı yararlar konusunda görüş bildirenler buna gerekçe olarak, öncelikle yerel ihtiyaçların yerel yönetimler tarafından daha kolay ve isabetle saptanacağı ve bürokratik formalitelerin de azalmış olacağı görüşünü bildirmişlerdir (Aykaç; 1994: 100-101).

Özellikle yerel hizmetlerin sunumunda belediyelerin önemi bu kadar ortadayken belediyelerden beklenen, müşterek ihtiyaçlar ve güncel gelişmeler doğrultusunda yönetim anlayış ve tarzlarını yeniden düzenlemek olmalıdır.

Yerel yönetimlere, daha özeld belediyelere yerel hizmetlerin verilmesi bu yönetimlerin yerel kamu hizmetlerini üretmede sağladıkları etkinlik ve yerel demokrasinin gerçekleştirilmesi amacına yöneliktir. Bu boyutlarıyla belediyeler hem “yerel”dir, hem de bir “yönetim”dirler (Eryılmaz, 1995: 29). Bundan göre, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde belediyelerin önemini iki grupta toplayabiliriz. Bunlardan ilki, hizmette etkinlik ikincisi de yerel demokrasi açısından dır (Alptürker, 2010:34).

II.4.1. Belediyelerin Kamu Hizmetlerinde Etkinlik Açısından Önemi

Hizmetlerin yerinden karşılanması doğrultusunda oluşturulan yerel yönetimlerin, bir beldede oturan halka en yakın yönetimler olmaları nedeniyle yerel nitelikli ortak ihtiyaçları en iyi şekilde tespit edebilecek yönetimler oldukları toplumda hâkim olan görüşlerden birisidir.

Gerçekten de coğrafi uzaklık ölçülerine göre, yerel yönetimler halka en yakın hizmet birimidir. Eğer kurumlar hizmetlerini yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak güdüsüyle, kendi personeli eliyle, vergi gelirleri toplamından finanse ederek ve hizmetten

herkesin koşulsuz yararlanması yoluyla veriyorlarsa, hizmette halka yakınlık sağlanmış demektir (Güler, 2006: 12).

Gittikçe artan insan ihtiyaçları içinde kamu hizmetinin ağırlığı toplum açısından oldukça önemlidir. Bu denli önemli bir role sahip kamu hizmetlerinin büyük bir kısmının yerel ölçekte sunulması, belediyeleri insanların doğumundan ölümüne kadar pek çok aşamada görev ve sorumluluk yüklenmiş olduklarını göstermektedir. Yerel yönetimler bazen bir geleneğin bazen bir coğrafi zorunluluğun bezen de siyasal bir amacın ürünü olarak varlık bulabilmektedir. Önemli olan yerel yönetimlerin var olduktan sonra, varoluş amaçlarının dışında da işlevler yükleniyor olmalarıdır. İşte yerel yönetimleri bu derece önemli kılan nokta, yerel halkın hizmet beklentileri ve bu beklentilerin değişen ve gelişen hayat kadar hızlı bir değişim içinde olmasındandır (Torlak, 1999: 30).

Her ne sebeple ve şekilde olursa olsun, yerel yönetimlerin var olmasında temel neden yerel nitelikli birçok hizmetin öneminin merkezi idare tarafından yeterince değerlendirilememesi olduğu gerçeğinden hareketle, belediyelerin ortaya çıkış nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Arıkbay, 1993:2):

- Yönetimsel alanın daraltılması yoluyla hizmet görmede kolaylık sağlanması,
- Hizmet maliyetlerinin düşürülmesi,
- Hizmet kalitesinin yükseltilmesi,

- Hizmet karşılıklarının alınmasında kolaylık sağlanması,
- Siyasal katılımçılık düzeyinin yükseltilmesi.

Bir toplumda merkezi otorite olarak devletin varlık sebebi, genel anlamda toplumu yönetmek, yönlendirmek, toplumsal ihtiyaçların temininde düzen sağlamaktır. Taşra örgütü olarak belediyelerden de, yerel halk aynı beklentiler içerisindedir. Yani yerel halk, öncelikle belediyesinin kendisine etkin ve verimli hizmet sunmasını istemektedir. Burada sözü geçen “etkinlik”, toplumsal yaşamın devamı ve düzenliliği için ihtiyaç duyulan ve beklenen hizmetlerin en iyi biçimde sunulmasıdır. Örneğin, kent sakinlerinin sağlıklı bir alanda yaşayabilmeleri için kentsel temizliğin sağlanması önemli bir ihtiyaçtır. Kent belediyesinin öncelikli ihtiyaç doğrultusundaki bu hizmetin yerine başka bir hizmete öncelik vermesi, hizmette etkinlik olmadığını göstermektedir. Bu noktada etkinlik için söyleyebileceğimiz kriter, hizmetin hedeflenen kitleye ulaşması ve optimal faydayı sağlaması olmaktadır. Hizmette verimlilikten kasıt ise, en az kaynakla, en çok, hızlı, ucuz ve kaliteli olarak hizmet üretimidir (Yalçındağ, 1992: 7).

Hizmette etkinlik sağlanması açısından “subsadiarite” ilkesi, hizmetlerin yürütülmesinde önceliği her zaman üst basamaklardaki yönetimlere değil, alt basamaklardaki yönetimlere taşımayı içermektedir. Bu ilke aynı zamanda, üst düzey otoritenin kendi başına hareket edebilecek durumda olan bir idarenin işlerine karışmasını

sınırlamaktan öte, üst düzey bu otoritenin kendini geliştirmesine yarayacak araçları sağlamasını içeren bir ilkedir (Keleş, 1995:6).

O halde sonuç olarak, hizmette etkinlik ve verimliliğin sağlanmasında temel koşul, hizmetlerin halka en yakın birimlerce yerine getirilmesidir. Burada halka en yakın yönetim kimi zaman merkezi idare olurken kimi zamanda belediyeler olmaktadır. Bu ayırım, hizmetin halka dağılım ölçütünden kaynaklanmaktadır (Negiz, 2007: 46).

II.4. 2. Belediyelerin Yerel Demokrasi Açısından Önemi

Yerel demokrasi; “Demokratik ülkelerin sadece millî düzeydeki kararların alınmasında kullanılmasının yeterli görülmeyerek, mahallî nitelik taşıyan kararların alınmasında da kullanılması, böylece siyasî katılım, kamu denetimi, eşitlik gibi demokratik değerlerin mahallî karar alma süreçlerine de hâkim kılınmasını öngören demokrasi anlayışıdır.”

Belediyeler, günlük hayatın bugünü ve yarını için özel öneme sahip birçok kararın alındığı, uygulamasının yapıldığı yerlerdir. Kararların alınma ve uygulanmasında halk etkinliği sağlamak ve toplum yararı için, bireylerin bilgi ve yeteneklerini harekete geçirmektedirler. Bu nedenle, demokrasinin uygulamadaki birincil yeri, temeli ve demokrasinin temeli olarak görülmektedir (Yıldırım, 1995: 27).

Demokratik bir yerel yönetim demokratik bir toplum içinde gelişebilir. Böylesi bir toplumun ilkeleri de; çoğulculuk, demokratiklik ve katılımdır. Bu noktada yerel yönetimler demokrasinin tabandan tavana doğru yapılanmasında aracı rolünü üstlenen en önemli kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Çukurçayır, 2000: 109). Çağdaş demokrasinin nitelikleri olarak katılma ve temsil, en iyi biçimde belediyelerde gerçekleştirilmektedir. Her ne kadar merkezi yönetimin vesayeti altında olsalar da, belediyeler devlet gücünün dengelenmesinde önemli bir rol üstlenerek, gücün tek bir elde toplanması şeklinde oluşacak bir yapılanmayı sınırlamaktadır (Negiz, 2007: 47).

Yine yerel yönetimler, temsil ve katılma kurumlarıyla demokrasiye işlevsellik kazandırılmaktadır. Çünkü yöneten ile yönetilenler arasındaki mesafe mekansal ve toplumsal açıdan yerel yönetimlerde en azdır (Çukurçayır, 2002:110).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. KAMU HİZMETLERİNİN ETKİNLİĞİ VE SİLİFKE BELEDİYESİ' NDE BİR UYGULAMA

III.1. Problem Durumu

Kamu hizmetlerin yürütülmesinde etkinlik önemli bir faktördür. Bu bağlamda merkezi ve yerel yönetimlerde en önemli performans kriterlerinden birisi olan etkinlik faktörü göz önüne alınmadan yürütülen kamu hizmetlerinde tam başarı sağlanması mümkün değildir. Türkiye'de özellikle yerel yönetimlerin en önemli unsuru olan belediye idarelerinin yürüttüğü kamu hizmetlerinin halk tarafından yeterince anlaşılabilmesi, bu hizmetlerin karar alma süreçlerine vatandaşların dâhil edilmemesi, yapılan çalışmaların saydamlıktan uzak bir biçimde halkın yeterince bilgilendirilmemesi ve yapılan çalışmaların sonuçlarının takip edilmemesi kamu hizmetlerinin etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Şüphesiz bu durum ülke kaynaklarının etkinlik ve verimlilikten uzak bir biçimde kötü kullanımına neden olmaktadır.

III.2. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın temel hedefi, yerel yönetimlerin yürüttüğü kamu hizmetleri etkinliğinin ölçüsünü, hizmeti alan halkın görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır. Bu

araştırma, kamu hizmetlerinde etkinliğin ölçütünün verilere dayalı olarak ortaya konulması açısından önemlidir. Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilip getirilmediğine halk penceresinden bakmak bu çalışmayı orijinal ve önemli kılmaktadır.

III.3. Hipotezler

Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler test edilmektedir:

H₁: Halk, Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmamaktadır.

H₂: Halk, Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabilmektedir.

H₃: Halk, Silifke Belediyesi'nin çalışmalarında söz hakkınız olduğuna inanmamaktadır.

H₄: Halk, Silifke Belediyesi'nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olamamaktadır.

H₅: Halk, Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler karşın hukuki olarak hakkını aramamaktadır.

H₆: Halk, Silifke Belediyesi'nin yönetiminde söz hakkına sahip olabilmek için bazı çözüm önerilerine sahiptir.

H₇: Silifke Belediyesi personelinin tutum ve davranışları, halkın kamu hizmeti etkinliğinin yüksek olarak algılanmasında etkilidir.

H₈: Halkın Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık, imar, temizlik, kültür ve spor, zabıta, ulaştırma hizmetlerinden memnunluk derecesi, belediye hizmetlerinin etkinliğinin ölçülmesinde önemli etkenlerdir.

H₉: Halk, Silifke Belediyesi'ne ait sorunları çözmede ve hizmet sunmada, kamu hizmetlerini sunan kurumun ve yöneticilerinin hiyerarşik düzeninin önemli olduğunu düşünmektedir.

III.4. Yöntem

Alan araştırmasının amacı, örneklem olarak seçilen hedef kitleye sorular sormak suretiyle analiz edilebilecek, karşılaştırmalar yapılabilecek ve yorumlar getirilebilecek veriler elde etmektir. Genellikle sosyal bilimler alanında yapılan bir araştırmada yüzyüze görüşme, telefonla görüşme veya posta yoluyla görüşme olmak üzere üç değişik veri toplama yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin avantajları olduğu kadar, dezavantajları da bulunmaktadır. Dolayısıyla örneklem kitlesinin özellikleri dikkate alınarak en uygun veri toplama yönteminin seçilmesi gerekmektedir.

Araştırmada anketin uygulanacağı örneklem kitlesi de göz önüne alınarak veri toplama yönteminin nasıl olması gerektiği belirlenmiş ve daha sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket sosyal bilimlerde kullanılan en yaygın veri toplama yöntemlerinden birisidir. Anketler rneklem grubuna, daha az maliyetli, daha yüksek geri dönüşlü ve yanlış anlama ve hata olasılıklarını yerinde ve ivedilikle giderme ihtimali nedenleri ile yüz yüze görüşülerek bizzat elden dağıtılmış ve toplanılmıştır.

III.4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, survey modeli uygulanmış ve model yöntemlerine sadık kalınarak anket tekniğine başvurulmuştur Anket uygulaması için random (şans–kura) yöntemi uygun bulunmuş ve tabakalama yöntemi gereğince katılımcılar rastgele seçilmiştir (Kaptan, 1993: 150).

III.4.2. Evren Ve rneklem

Bu araştırmada kamu hizmetlerinin görülmesinde etkinlik faktörünün ltn anlamak için Silifke Belediyesi pilot bölge olarak seçilmiştir ve araştırmanın evrenini bu ilçe merkezinde bulunan mahalleler oluştırmaktadır. Verilerden gerçeğe yakın sonuç elde etmek açısından araştırma, farklı eğitim ve gelir düzeyine sahip, farklı meslek gruplarından olan kişilerin yoğunlaştığı bölgelerde yapılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın örneklem

gruplarını, Atik, Bucaklı, Cemikebir, Gazi, Göksu, Kabasakallı, Mukaddem, Pazarkaşı, Saray, Sarıcalar, Say, Sayağazi, Toros mahalleleri ve Yeni Mahalle oluşturmaktadır. Araştırma 280 kişi üzerinde yapılmış olup, örneklem kitlesi bu tür bir araştırma için kabul edilebilir sınırlar içinde bulunmaktadır.

III.4.3. Sınırlılıklar

Yaptığımız literatür çalışmasında kamu hizmetlerinde özellikle de belediye hizmetlerinde etkinliği ele alan çok fazla teorik ve ampirik bir araştırma bulunamamıştır. Araştırmada örneklem olarak Silifke Belediyesi merkezi sınırların içinde yaşayan halk kitlesinin seçilmiş olması daha büyük bir denek kitlesine ulaşılmasına engel olmuştur. Ayrıca araştırmaya katılan bireyler belediye hizmetlerini ve duydukları memnuniyet düzeylerini değerlendirirken soru formlarında ad-soyad gibi bilgilerin bulunmaması ve her türlü cevabın gizli tutulacağına belirtilmiş olmasına bazı soruları cevaplandırmaktan kaçınmışlardır. Araştırmanın diğer kısıtları şunlardır:

- Bu araştırmanın farklı il ve ilçelerde farklı sonuçlar doğurması mümkündür.

Dolayısıyla araştırmanın sonuçları değerlendirilirken bu gerçek gözden uzak tutulmamalıdır.

- Belediye hizmetlerinin etkinliği ve vatandaşların belediye hizmetleri ile ilgili memnuniyet düzeyleri zamana karşı duyarlıdır. Dolayısıyla aynı örneklem grubu

üzerinde belli aralıklarla yapılacak olan çalışmalarda farklı bulgulara ulaşılması mümkündür.

- Belediye hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyi bireylerin algılamaları ile ilgili bir konu olduğu ve sübjektiflik arz ettiği unutulmamalıdır.

Ayrıca bu araştırmada seçilen örneklem grubu içerisinde, kanuni açıdan yaş ve akli yönüyle reşit olamayanlar araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

III.4.4. Anket Uygulaması ve Verilerin Toplanması

Belirlenen araştırma konusu kapsamında geniş bir literatür taraması yapılarak konuyu ve ileri sürdüğümüz hipotezleri en iyi bir biçimde ortaya koyacak ölçekler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ancak konu ile ilgili çok fazla ampirik çalışmanın bulunmaması nedeniyle daha önce başka çalışmalarda geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ölçekler bulunamamıştır. Bu nedenle konuyu ortaya koyacak soru formu hazırlanılmaya çalışılmıştır.

Hazırlanan anket 10-15.01.2014 tarihleri arasında Silifke Belediyesi'nin 14 ayrı mahallesinde uygulanmıştır. Verilerin gerçeğe yakın sonuçlar vermesi açısından yan yana bulunan apartmanlardan sadece tek veya çift numaralı olanlardan yalnızca birine form verilmiş ve anketin doldurulup hemen teslim edilmesi istenmiştir. Anketin nesnellliğini sağlamak için katılımcıların kimlik bilgilerini belirtmemeleri özellikle istenmiştir.

Soruların büyük bir bölümünün ölçülmesinde beşli Likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Bu ölçek;

1. Hiç Memnun Değilim
2. Memnun Değilim
3. Fikrim Yok
4. Memnunum
5. Çok Memnunum; cümlelerinden oluşmaktadır.

Bu ölçeğin amacı, kişilerin bir olgu, bir nesne, bir olay veya bir konu hakkındaki düşüncelerini geniş bir seçenek havuzu içerisinde sınıflandırmak ya da derecelendirmektir. Aynı fikirde olmak, kabul etmek veya tamamıyla reddetmek gibi (Arıkan, 1995: 108). Anket formunun, sayı, tasarım ve uygulama yönüyle genel kabul gören kurallara ve formata uygun olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmada Belediye Hizmetlerinde Etkinliği ve Belediye Hizmetlerinden Duyulan Memnuniyet Düzeyini ölçmek için 17 sorudan oluşturduğumuz bir ölçek kullanılmıştır. Bu bölüm ile ilgili tüm sorular beş (5) basamaklı Likert tipinde hazırlanmış olan ölçek ile ölçülmektedir. Ayrıca çalışanların demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla 8 sorudan oluşan bir soru formu kullanılmıştır. Bu soru formu ile çalışanların yaş,

cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik özellikleri ile ilgili bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anket formunun düzenleniş biçiminin hem geri dönüş oranı hem de anketin geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemli olduğu bilinmektedir. Bu nedenle anket formu oluşturulurken literatürde belirtilen hususlara azami ölçüde dikkat edilmeye özen gösterilmiştir. Bu amaçla anketin üst kısmına çalışmanın içeriği, bilimsel ve sosyal faydası ve elde edilen bilgilerin gizliliğine dair kısa bir açıklama yapılmıştır. Ayrıca anketi cevaplamamanın katılımcıya mal olacağı ortalama zaman süresi ile ilgili bilgiye yer verilmiştir. Bu metnin altına çalışmayı yürüten kişinin adı-soyadı, unvanı, çalıştığı kurum ve iletişim bilgileri de eklenmiştir.

Anket soruları kapalı uçlu hazırlanarak hem soruların yanıtsız bırakılmasının hem de aşırı zaman yüküne neden olmasının önüne geçilmesi hedeflenilmiştir. Anket sorularının sıkıcı olmaktan kurtarılması ve kolay anlaşılabilir olması amacıyla basit, anlaşılır ve kısa soru cümlelerinden oluşmasına dikkat edilmiştir.

III.4.5. Verilerin Analizi

Araştırma, Basit Rastgele Örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan 280 denek üzerinde yapılmıştır. Bu yöntemle ulaşılan deneklere anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 16.0 versiyonu kullanılarak değerlendirilmiştir.

Hataların engellenebilmesi ve soruların anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla, anket, öncelikle 20 kişilik bir denek gruba uygulanarak, ön test yapılmış ve tespit edilen hatalar düzeltilerek genele uygulaması yapılmıştır.

III.5. Verilerin Çözümü

Bu bölümde ileri sürülen hipotezlerin test sonuçları sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre 9 hipotezin 6 tanesi kabul edilmiştir. Beş (5) basamaklı Likert tipinde olan ölçeklerden faydalanılarak hazırlanan 25 sorudan elde edilen veriler SPSS 16.0 for Windows adlı istatistik paket programıyla değerlendirilmiştir.

Verilerin analizinde sırasıyla, anketi cevaplayanların demografik özelliklerine ait frekans tabloları, faktör analizi, güvenilirlik testleri, değişkenlerin ortalamaları ve standart sapmalarını da içeren analizlere yer verilmiştir.

III.5.1. Demografik Analizler

Ankete katılanların demografik özelliklerine ait bilgiler frekans tabloları ve yüzdelerle dağılım şekilleri aracılığıyla aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Kadın	146	52,1	52,1
Erkek	134	47,9	47,9

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Kadın	146	52,1	52,1
Erkek	134	47,9	47,9
Toplam	280	100,0	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan bireylerin 146’sı kadın ve 134’ü erkeklerden oluşmaktadır. Bunların toplam içerisindeki yüzdeler sırasıyla % 52,1 ve % 47,9’dur. Araştırmaya katılan kadınların erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Dağılımına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
18-24	96	34,3	34,3
25-34	100	35,7	35,7
35-50	52	18,6	18,6
50 üstü	32	11,4	11,4
Toplam	280	100,0	100,0

Katılımcıların % 34,3’ü 18-24 yaş arası, % 35,7’si 25-34 yaş arası, % 18,6’sı 35-50 yaş arası ve % 11,4’ü 50 ve üzeri yaş aralığındadır. Bu sonuçlara göre katılımcıların % 70’i 18-34 yaş arası grubunda bulunmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların büyük bir bölümünün gençlerden oluştuğunu ileri sürmek mümkündür.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
İlköğretim	53	18,9	19,2
Lise	106	37,9	38,4
Üniversite	107	38,2	38,8
Lisansüstü	10	3,6	3,6
Hatalı	4	1,4	
Toplam	280	100,0	

Tablo 3’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan bireylerin % 18,9’u ilkokul, % 37,9’u lise, % 38,2’si üniversite ve % 3,6’sı ise lisansüstü mezundur. Bu sonuçlara göre katılımcıların yaklaşık olarak % 40’ı üniversite düzeyinde eğitime sahip bulunmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 4’de katılımcıların mesleklerine ilişkin frekans tablosuna yer verilmektedir. Görüldüğü üzere katılımcılar çoğunluk sırasına göre, % 21,1’i öğrenci, % 19,3’ü işsiz, % 16,8’i işçi, % 11,8’i serbest meslek sahibi, % 11,1’i ev hanımı, % 6,4’ü memur, % 5,7’si emekli ve % 5’i ise diğer meslek gruplarından oluşmaktadır. Katılımcıların % 70’inin 18-35 yaş grubu gençlerden oluşması öğrenci ve işsiz kategorisindeki bireylerin ağırlık kazanmasına yol açmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Mesleki Dağılımına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Serbest	33	11,8	12,0
İşçi	47	16,8	17,2

Öğrenci	59	21,1	21,5
Memur	18	6,4	6,6
Ev Hanımı	31	11,1	11,3
Emekli	16	5,7	5,8
İşsiz	54	19,3	19,7
Çiftçi	2	,7	,7
Diğer	14	5,0	5,1
Hatalı	6	2,1	
Toplam	280	100,0	

Araştırmaya katılan deneklerin gelir durumları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Buna göre katılımcıların % 38,2'si 250-750 TL, % 32,9'u 751-1250 TL, % 13,9'u 1251-3000 TL ve % 9,3'ü 3001 TL ve üstü gelire sahip bulunmaktadır. Katılımcıların yaklaşık % 70'inin 1250 TL ve altında gelire sahip oldukları anlaşılmaktadır ki bu durum deneklerin genç işsiz ve öğrencilerden oluştuğu bulgusuyla örtüşmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Gelir Durumlarına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
250-750 TL	107	38,2	40,5
751-1250 TL	92	32,9	34,8
1251-3000 TL	39	13,9	14,8
3001 TL ve üstü	26	9,3	9,8
Hatalı	16	5,7	
Toplam	280	100,0	

Tablo 6'da katılımcılara "Silifkeli misiniz?" sorusu yöneltilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. “Silifkeli misiniz?” Sorusuna Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Evet	231	82,5	83,4
Hayır	46	16,4	16,6
Hatalı	3	1,1	
Toplam	280	100,0	

Katılımcıların % 82,5’i Silifkeli ve % 16,4’ü ise Silifkeli olmadıklarını bildirmişlerdir. Belediye hizmetlerinin etkinliğini ve vatandaşların belediye hizmetleri ile ilgili memnuniyet algılarını değerlendirmek için % 82,5’lik oran yeterlidir.

Tablo 7. “Kaç yıldır Silifke’de yaşıyorsunuz?” Sorusuna Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
1 yıldan az	9	3,2	3,2
1 yıldır	4	1,4	1,4
2 yıldır	9	3,2	3,2
3 yıldır	19	6,8	6,8
4 yıl ve üstü	239	85,4	85,4
Toplam	280	100,0	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin % 85,4’ü 4 ve daha uzun bir süredir Silifke’de yaşamaktadırlar. Dolayısıyla katılımcıların belediye hizmetlerinin etkinliğini ve memnuniyet düzeylerini değerlendirecek kadar uzun bir Silifke’de yaşama süresine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca bu oran “Silifkeli misiniz?” sorusunun bulgularıyla da paralellik arz etmektedir. Şüphesiz ki bir Kent Kültürünün oluşması ve kent sakinlerinin

belediye hizmetlerini değerlendirebilmeleri ve geçmişle mukayese edebilmeleri için o kentte uzun bir süredir yaşıyor olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu bulgu böyle bir değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Oturdukları Mahalle Dağılımına Ait Bulgular

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Atık	20	7,1	7,1
Bucaklı	20	7,1	7,1
Camikebir	20	7,1	7,1
Gazi	20	7,1	7,1
Göksu	20	7,1	7,1
Kabasakallı	20	7,1	7,1
Pazarkaşı	20	7,1	7,1
Saray	20	7,1	7,1
Sarıcalar	20	7,1	7,1
Say	20	7,1	7,1
Sayağzı	20	7,1	7,1
Toros	20	7,1	7,1
Mukaddem	20	7,1	7,1
Yeni Mahalle	20	7,1	7,1
Toplam	280	100,0	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere araştırma Silifke’nin 14 mahallesinde yapılmıştır. Her mahalleden 20 deneğe ulaşılmıştır. Dolayısıyla mahallelerin her birinin yüzdelik dağılımı 7,1’dir.

III.5.2. Faktör Analizleri

Aşağıdaki tablolarda faktör analizlerinin sonuçlarına yer verilmiştir. Belirli anlam düzeyinde katsayı anlamlılık sınamaları yapılmış ve Tablo 9’da faktör yükleri sunulmuştur. Verilerin faktör çözümlemesine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testleri uygulanmıştır. KMO ve Bartlett testlerinin sonuçlarının faktör analizi yapmaya olanak tanması nedeniyle, faktör analizi uygulamaya karar verilmiştir. Faktörlerin hesaplanmasında Eigen değerleri 1 kullanılmıştır. Kullanılan ölçekle ilgili KMO değeri 0,877 olarak bulunmuştur. Faktör analizinde KMO ölçütü, 0,80-0,89 arasında bulunduğunda “çok iyi” kabul edilmektedir. Bartlett testi ise (Sig:;000; $p<0.001$) anlamlı çıkmıştır.

Daha sonra ankette yer alan 17 ifadenin (demografik sorular hariç) tümüne faktör analizi uygulanmış ve anlamlı bir faktör yapısına ulaşılmıştır. Ayrıca ortalama ve standart sapma değerleri göz önünde bulundurularak katılımcıların yargılarında daha homojen oldukları ve daha az kararsız oldukları değişkenler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 9’dan anlaşılacağı üzere faktör yükleri 0.432 ile 0.791 arasında değişmektedir. Bu bulgu güçlü bir faktör yapısı elde edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla faktör yüklerinin yüksek olması, soruların diğer sorularla ortak bir varyansı paylaştığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle elde edilen faktör yükleri bütün değişkenlerdeki toplam varyansın % 43 ile % 79’unu açıklamaktadır.

Tablo 9. Silifke Belediyesi Hizmetlerinin Etkinliği İle İlgili Faktör Yükleri

İFADELER	1
Silifke Belediyesinin hizmetlerinden memnun musunuz?	,735
Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanıyor musunuz?	,637
Bir vatandaş olarak belediye hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabiliyor musunuz?	,748
Halk olarak belediyelerde söz hakkınız olduğuna inanıyor musunuz?	,618
Belediyenin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olabiliyor musunuz?	,513
Belediye hizmetlerine ilişkin olarak nasıl bilgilendirilmek istersiniz?	,448
Belediye hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler ile yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgililere iletiyor musunuz?	,432
Belediye yönetiminde söz hakkına sahip olabilmeniz için sizce neler yapılmalıdır?	,754
Belediye personelinin tutum ve davranışları sizce nasıl?	,791
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,732
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen imar hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,742
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen temizlik hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,657
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen kùltür ve spor hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,728
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen zabıta hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,716
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen ulaştırma hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?	,733
Açıklanan Toplam Varyans	58,591

III.5.3. Güvenilirlik Analizleri

İleri sürülen hipotezlerin test edilmesinden önce kullanılan ölçek güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik en sade bir ifadeyle, bir ölçümün hatadan bağımsız kalma derecesini ifade etmektedir. bir başka deyişle, bir değişken içindeki sorular arasındaki ortalama ilişkiyi gözönüne alan ölçümün içsel tutarlılığını ortaya koymaktadır. Ölçeğin tutarlı, dengeli ve tekrarlanabilir olması güvenilirliğinin göstergeleridir.

Güvenilirliğin hesaplanması için Cronbach Alfa Katsayısı, İkiye Bölünmüş Yöntem, Guttman Katsayıları ve Paralel Yöntem gibi birbirinden değişik pek çok yöntem bulunmaktadır. Bu araştırmada, ölçeklerin güvenilirliğinin saptanmasında literatürdeki benzer çalışmalarda gözönünde bulundurularak en popüler güvenilirlik ölçümü olarak kabul edilen Cronbach α değeri kullanılmıştır. Cronbach Alfa Katsayısı, ölçekte yer alan sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır (Özdamar, 1999: 513).

Araştırmada kullanılan ölçeğin SPSS’de Cronbach Alpha güvenilirlik analizi yapılmış ve güvenilirliği 0.734 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğin güvenilirliği kabul edilebilir 0.70’lik Cronbach α düzeyinin üzerinde değere sahiptir.

III.6. Hipotezlerin Testi

Hipotezlerin test edilmesinde frekans, ortalama ve standart sapma yöntemleri kullanılmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların “Silifke Belediyesinin Hizmetlerinden Memnun Musunuz?”

Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik

Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Kesinlikle memnun değilim	74	26,4	2,4676	1,23313
Memnun değilim	82	29,3		
Fikrim yok	60	21,4		
Memnunum	42	15,0		
Kesinlikle memnunum	20	7,1		
Hatalı	2	,7		
Toplam	280	100,0		

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların % 26,4’ü Silifke Belediyesinin hizmetlerinden kesinlikle memnun olmadıklarını, % 29,3’ü ise memnun olmadıklarını bildirmişlerdir. Dolayısıyla katılımcıların yaklaşık % 56’sı belediye hizmetlerinden hoşnut değillerdir. Ayrıca ilgili sorunun ortalamasının 2,4676 olarak çıkması katılımcıların olumsuz görüşe yakın olduklarını göstermektedir.

Aşağıdaki Tablo 11 katılımcıların “Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanıyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımlarını göstermektedir.

Bu dağılıma göre katılımcıların çoğunluk sırasına göre, % 39,3'ünün Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmadıkları, % 30,4'ünün kesinlikle inanmadıkları, % 11,4'ünün fikir sahibi olmadıkları, % 10,4'ünün inandıkları ve % 7,9'unun da kesinlikle inandıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların % 0,7'si ise bu soruyu cevaplamamıştır. Bu veriler doğrultusunda ankete katılanların yaklaşık % 70'inin Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların “Silifkenin planlı olarak geliştiğine inanıyor musunuz?” sorusuna yönelik ifadelerin ortalamasının (\bar{X}) 2,25 civarında olması ileri sürülen 1. hipotezin kabul edildiğini göstermektedir. Dolayısıyla elde edilen bu veriler doğrultusunda “H₁: Halk, Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmamaktadır” hipotezinin kabul edildiği görülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların “Silifke'nin Planlı Olarak Geliştiğine İnanıyor Musunuz?”

Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik

Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Kesinlikle inanmıyorum	85	30,4	2,2554	1,22086
İnanmıyorum	110	39,3		
Fikrim yok	32	11,4		
İnanıyorum	29	10,4		
Kesinlikle İnanıyorum	22	7,9		
Hatalı	2	,7		
Toplam	280	100,0		

Aşağıdaki Tablo 12 katılımcıların “Silifke Belediyesi hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabiliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımlarını göstermektedir. Bu dağılıma göre katılımcılar % 16,4 oranında belediye hizmetlerinden faydalanmak için bazen hoş olmayan durumlarla (rüşvet, torpil gibi) karşılaşyorum, % 35 oranında rahatlıkla faydalanıyorum ve % 45 oranında genelde güçlük çıkıyor cevaplarını vermişlerdir. Katılımcıların % 3,6’sı ise bu soruyu cevaplamamıştır. Dolayısıyla katılımcıların yaklaşık % 60’ı belediye hizmetlerinden rahatlıkla yararlanamadığı doğrultusunda görüş bildirmişlerdir. Ayrıca söz konusu soruya verilen cevapların ortalamasının (\bar{X}) 2,29 olması “H₂: Halk, Silifke Belediyesi’nin hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabilmektedir.” hipotezinin red edildiğini göstermektedir.

Tablo 12. Katılımcıların “Bir Vatandaş Olarak Belediye Hizmetlerinden Rahatlıkla Faydalanabiliyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Belediye hizmetlerinden faydalanmak için bazen hoş olmayan durumlarla (rüşvet, torpil gibi) karşılaşyorum	46	16,4	2,2963	,74249
Rahatlıkla faydalanıyorum	98	35,0		
Genelde güçlük çıkıyor	126	45,0		
Hatalı	10	3,6		
Toplam	280	100,0		

Tablo 13. Katılımcıların “Halk Olarak Belediyelerde Söz Hakkınız Olduğuna İnanıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
İnanıyorum	75	26,8	2,5970	1,24292
İnanmıyorum, çünkü belediye yönetiminde aktif görev almamı sağlayacak yasal düzenlemeler mevcut değil	57	20,4		
İnanmıyorum, çünkü bilgi ve belge isteme hakkına sahip değilim	37	13,2		
İnanmıyorum, belediyenin karar ve eylemlerinden haberdar edilmiyorum	99	35,4		
Hatalı	12	4,3		
Toplam	280	100,0		

Tablo 13’de katılımcıların “halk olarak belediyelerde söz hakkınız olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna ilişkin verdikleri cevapların yüzde, frekans dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmektedir. Görüldüğü üzere katılımcıların yalnızca % 26,8’i bu soruya olumlu cevap vermişlerdir. Katılımcıların yaklaşık olarak % 70’i ise inanmadıklarını dile getirmiş fakat bu olumsuzluğu farklı nedenlere bağlamışlardır. Araştırmaya katılan bireylerin % 35,4’ü halk olarak belediyelerde söz hakkı olduğuna inanmadıklarını belediyenin karar ve eylemlerinden haberdar edilmedikleri nedenine dayandırmaktadırlar. Dolayısıyla önemli bir kesim

vatandaş ile belediye arasında ciddi bir iletişim probleminin olduğuna inanmaktadırlar. Buna karşın % 20,4'lük bir kesim kendilerinin belediye yönetiminde aktif görev almalarını sağlayacak yasal düzenlemelerin bulunmayışına ve % 13,2'lik bir halk kitlesi ise bilgi ve belge isteme hakkının bulunmayışına dayalı olarak belediyelerde söz haklarının olmadığını ileri sürmektedirler. Bu bağlamda “H₃: Halk, Silifke Belediyesi'nin çalışmalarında söz hakkınız olduğuna inanmamaktadır” hipotezinin kabul edildiği sonucuna varılmaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların “Belediyenin Geleceğe Yönelik Kararlarından Ve Hizmet Politikalarından Haberdar Olabiliyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Evet, belediye tarafından bilgilendiriliyorum	39	13,9	2,4667	,73470
Gerçekleştirilen hizmetlerden kendi çabamla haberdar oluyorum	66	23,6		
Ayrıntılı olarak haberdar olamıyorum, bilgilendirilmek istiyorum	165	58,9		
Hatalı	10	3,6		
Toplam	280	100,0		

Yukarıdaki Tablo 14’de de görüldüğü üzere katılımcıların “belediyenin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olabiliyor musunuz?” sorusuna % 13,9 oranında evet cevabını vermişlerdir. Buna karşın katılımcıların % 23,6’sı ise

belediye tarafından gerçekleştirilen hizmetlerden kendi çabaları ile haberdar olabildiklerini ileri sürmüşlerdir. Katılımcıların % 58,9'u ise ayrıntılı olarak haberdar olamadıklarını ve bilgilendirilmek istediklerini bildirmişlerdir. Ayrıca bu soruya verilen cevapların ortalamasının (\bar{X}) 2,46 olması “H₄: Halk, Silifke Belediyesi'nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olamamaktadır” şeklindeki 4. hipotezin kabul edildiğini göstermektedir.

Tablo 15. Belediye Hizmetlerine İlişkin Olarak Nasıl Bilgilendirilmek İstersiniz?

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Düzenli ve sürekli olarak bilgi verilmesi (gazete, televizyon, internet, cep telefonu)	166	59,3	62,6
İlçe içinde oluşturulabilecek halk gruplarına bilgi verilmesi	37	13,2	14,0
Basın ve halkla ilişkiler büroları vasıtasıyla bilgi verilmesi	62	22,1	23,4
Hatalı	15	5,4	
Toplam	280	100,0	

Yukarıda yer alan 4. Hipotezin, diğer bir ifadeye “Halk, Silifke Belediyesi'nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olamamaktadır” probleminin çözümü olarak araştırmaya katılan bireyler % 59,3 oranında gazete, televizyon, internet ve cep telefonu gibi iletişim araçları vasıtasıyla düzenli ve sürekli olarak bilgi verilmesini görmektedirler.

Tablo 16. Katılımcıların “Belediye Hizmetlerinin Yürütülmesi Sonucu Oluşan Aksaklık Ve Gecikmeler İle Yanlış Ve Hukuka Aykırı Uygulamaları İlgililere İletiyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
İletiyorum ama yetkililerle görüştürülmüyorum	32	11,4	4,2193	1,98695
Yetkililerle görüştürülmeyeceğimi bildiğim için iletmiyorum	28	10,0		
İlettim ama sorunlarım halledilmedi	51	18,2		
Sorunumu iletcek bir yetkili merci bulamadım	27	9,6		
İletmedim, çünkü sonuç alamayacağımı biliyorum	48	17,1		
İlettim, sorunum çözüldü	35	12,5		
İletmedim. Çünkü bir sorunla karşılaşmadım	48	17,1		
Hatalı	11	3,9		
Toplam	280	100,0		

Katılımcıların “belediye hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler ile yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgililere iletiyor musunuz?” sorusuna ilişkin verdikleri cevapları özetleyen Tablo 16 incelendiğinde yine olumsuz bir algı ortaya çıkmaktadır. Zira bireylerin % 54’ünün belediye hizmetleri ile ilgili yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgili mercilere iletme noktasında duyarsız davranmakta olduklarını göstermektedirler. Önemli bir kısmı duyarsızlık sonucunda bu tür bir tutum ve davranışa

yönelirken, % 10'luk bir kesim ise öğrenilmiş çaresizlik davranışı sergileyerek “yetkililerle görüştürülmeyeceğimi bildiğim için iletmiyorum” cevabını vermişlerdir. Dolayısıyla bu veriler doğrultusunda “**H₅**: Halk, Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmelere karşın hukuki olarak hakkını aramamaktadır” hipotezinin de kabul edildiği görülmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların “Belediye Yönetiminde Söz Hakkına Sahip Olabilmeniz İçin Sizce Neler Yapılmalıdır?” Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Vatandaşlara, belediyelerden bilgi ve belge isteme hakkı tanınmalıdır	63	22,5	2,8939	1,18775
Komisyonlarda uzman hemşerilere de yer verilmelidir	12	4,3		
Vatandaşlara, meclis toplantılarında soru sorma hakkı tanınmalıdır	79	28,2		
Basın ve halkla ilişkiler ve danışma büroları kurulmalıdır	110	39,3		
Hatalı	16	5,7		
Toplam	280	100,0		

Katılımcıların “belediye yönetiminde söz hakkına sahip olabilmeniz için sizce neler yapılmalıdır?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, katılımcıların % 39,3'ünün basın ve halkla ilişkiler ve danışma bürolarının kurulması, % 28,2'sinin vatandaşlara meclis toplantılarında soru sorma hakkının tanınması şeklinde görüş ileri

sürdükleri anlaşılmaktadır. Yine katılımcıların % 22,5'inin vatandaşlara belediyeden bilgi ve belge isteme hakkının tanınması ve % 4,3'ünün de komisyonlarda uzman hemşerilere de yer verilmesi şeklindeki çözüm önerilerini tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulgu literatür kısmında da ele alındığı gibi hizmette yerelliğin ve yönetim ilkelerinin vatandaşlar tarafından talep edildiğini göstermektedir. Katılımcılar daha şeffaf, hesap verebilir, kamuoyunu bilgilendiren, tabandan tavana doğru yönetim anlayışının geçerli olduğu katılımcı bir belediye yönetimi istemektedirler. Bu bağlamda “**H₆**: Halk, Silifke Belediyesi'nin yönetiminde söz hakkına sahip olabilmek için bazı çözüm önerilerine sahiptir” şeklinde kurulan 6. hipotezin kabul edildiğini ileri sürmek mümkündür.

Tablo 18. Katılımcıların “Belediye Personelinin Tutum Ve Davranışları Sizce Nasıl?”

Sorusuna İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik

Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Çok kötü	39	13,9	2,7684	1,06332
Kötü	56	20,0		
Normal	125	44,6		
İyi	33	11,8		
Çok iyi	19	6,8		
Hatalı	8	2,9		
Toplam	280	100,0		

Araştırmaya katılan vatandaşların % 44,6'sı belediye çalışanlarının tutum ve davranışlarını “normal” olarak değerlendirirken, % 20'si “kötü”, % 13,9'u “çok kötü”, %

11,8'i "iyi" ve % 6,8'i de "çok iyi" olarak değerlendirmektedirler. Dolayısıyla katılımcıların yaklaşık olarak % 63'ünün belediye personelinin tutum ve davranışlarından memnun olduklarını ileri sürmek mümkündür. Ancak Tablo 10'da da gösterildiği üzere katılımcıların yaklaşık % 56'sı belediye hizmetlerinden hoşnut değildir. Dolayısıyla katılımcılar belediye personelinin tutum ve davranışları ile kamu hizmetlerinin etkinliği arasında doğrudan ve kuvvetli bir bağ kurmamışlardır. Bu bağlamda "**H₇**: Silifke Belediyesi personelinin tutum ve davranışları, halkın kamu hizmeti etkinliğinin yüksek olarak algılanmasında etkilidir" şeklindeki 7. hipotezin red edildiği sonucuna varılmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 19'da araştırmaya katılan bireylerin Silifke Belediyesinin sağlık, imar, temizlik gibi hizmetlerinden duydukları memnuniyet düzeyleri gösterilmektedir.

Tablo 19. Halkın Silifke Belediyesi Tarafından Yerine Getirilen Sağlık, İmar, Temizlik, Kültür Ve Spor, Zabıta, Ulaştırma Hizmetlerinden Memnunluk Derecesine İlişkin Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	61	21,8	2,6544	1,17714
Memnun değilim	56	20,0		
Fikrim yok	83	29,6		

Memnunum	60	21,4		
Çok memnunum	12	4,3		
Hatalı	8	2,9		
Toplam	280	100,0		
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen imar hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	80	28,6	2,2643	1,08829
Memnun değilim	92	32,9		
Fikrim yok	74	26,4		
Memnunum	22	7,9		
Çok memnunum	12	4,3		
Toplam	280	100,0		
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen temizlik hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	74	26,4	2,5929	1,29181
Memnun değilim	76	27,1		
Fikrim yok	35	12,5		
Memnunum	80	28,6		
Çok memnunum	15	5,4		
Toplam	280	100,0		
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen kültür ve spor hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	73	26,1	2,5071	1,21518
Memnun değilim	73	26,1		
Fikrim yok	70	25,0		
Memnunum	47	16,8		
Çok memnunum	17	6,1		
Toplam	280	100,0		
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen zabıta hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	43	15,4	2,8250	1,16463

Memnun değilim	66	23,6		
Fikrim yok	91	32,5		
Memnunum	57	20,4		
Çok memnunum	23	8,2		
Toplam	280	100,0		
Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen ulaştırma hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?				
	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Hiç memnun değilim	73	26,1	2,5821	1,29807
Memnun değilim	81	28,9		
Fikrim yok	34	12,1		
Memnunum	74	26,4		
Çok memnunum	18	6,4		
Toplam	280	100,0		

Katılımcı bireylerin sadece 25,7'si belediye tarafından sunulan sağlık hizmetlerinden memnuniyet duymaktadır. Buna karşın imar hizmetlerinden memnun olanların oranı % 12,2 ile sınırlı kalmaktadır. Yine katılımcıların % 53,5'i temizlik hizmetlerinden memnun olmadıklarını ileri sürerlerken; benzer bir biçimde kültür ve spor hizmetlerinden duyulan memnuniyetsizlik oranı 53,2 olarak ortaya çıkmaktadır. Silifke Belediyesinin sunmuş olduğu zabıta hizmetlerinden katılımcı vatandaşların % 39'u memnun değildir. Son olarak ulaştırma hizmetlerinden duyulan memnuniyetsizlik oranı ise % 55'dir.

Bu bulgular doğrultusunda bireylerin genel anlamda belediye hizmetlerinden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu durum Tablo 10'da verilen bilgilerle örtüşmektedir. Dolayısıyla "H8: Halkın Silifke Belediyesi tarafından yerine

getirilen sağlık, imar, temizlik, kültür ve spor, zabıta, ulaştırma hizmetlerinden memnurluk derecesi, belediye hizmetlerinin etkinliğinin ölçümlenmesinde önemli etkenlerdir” hipotezinin kabul edildiğini ileri sürmek mümkündür.

Tablo 20. Halkın “Size Göre Silifke’ye Ait Sorunları zmede Ve Hizmet Sunmada Aşağıdaki Birim Veya Kişilerden Hangisi Sizin ıkarınızı Temsil Ediyor?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Yüzde, Frekans Dağılımları, Aritmetik Ortalama ve Standart

Sapma Değerleri

	Sıklık	Yüzde (%)	\bar{X}	S.S.
Merkezi hükümet, valilik, kaymakamlık	57	20,4	2,3107	,99815
Belediye başkanı	131	46,8		
Belediye meclisi	40	14,3		
Muhtar	52	18,6		
Toplam	280	100,0		

Araştırmaya katılan bireylerin % 46,8’i Silifke’ ye ait sorunları çözmede ve hizmet sunmada en önemli mevki olarak Belediye Başkanını görmektedir. Merkezi hükümet, valilik ve kaymakamlık % 20,4 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Dolayısıyla katılımcılar yerel sorunların çözümünde yerel yöneticilerin daha belirleyici ve önemli oldukları görüşüne sahiptirler. Aksi takdirde merkezi hükümet, valilik ve kaymakamlık seçeneğinin daha yüksek bir oran ile ilk sırada yer alması gerekirdi. Bu nedenle kurulan “**H₉**: Halk, Silifke Belediyesi’ne ait sorunları çözmede ve hizmet sunmada, kamu

hizmetlerini sunan kurumun ve yöneticilerinin hiyerarşik düzeninin önemli olduğunu düşünmektedir” hipotezi red edilmektedir.

Son olarak araştırmaya katılan bireylere “size göre Silifke’nin çözülmesi gereken en önemli sorunu nedir?” sorusu sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Size Göre Silifke’nin Çözülmesi Gereken En Önemli Sorunu Nedir?

	Sıklık	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde
Altyapı-kanalizasyon	66	23,6	23,6
Çöp-temizlik	34	12,1	12,1
Elektrik	37	13,2	13,2
Yoksulluk-işsizlik	47	16,8	16,8
Sosyal faaliyetler	19	6,8	6,8
Yeşil alan-park-oyun alanları	14	5,0	5,0
Asfalt ve kaldırım	11	3,9	3,9
İmar sorunu	11	3,9	3,9
Çarpık kentleşme	9	3,2	3,2
Yol	2	,7	,7
Otopark	11	3,9	3,9
Doğal çevrenin korunması	4	1,4	1,4
İçme suyu ve ıslahı	5	1,8	1,8
Diğer sorunlar	10	3,6	3,6
Toplam	280	100,0	100,0

Tablo 21’e göre Silifke Belediyesinin en önemli sorunu olarak % 23,6 oranı ile altyapı-kanalizasyon ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra önem sırasına göre % 16,8 oranı ile yoksulluk-işsizlik, % 13,2 oranı ile elektrik ve % 12,1 oranı ile de çöp-temizlik gelmektedir.

III.7. Araştırmaya İlişkin Değerlendirmeler

Silifke Belediyesi'nin etkinlik ölçütünün halk açısından nasıl değerlendirildiğini anlamak için yapılan bu araştırma; cinsiyet, eğitim, gelir ve medeni durum ayrımı yapılmaksızın belirli yaş aralığında 280 katılımcıya anket uygulanarak desteklenmiştir. Elde edilen verilere göre; ankete katılan katılımcıların çoğunluğunu kadınlar, üniversite mezunu, işsiz, 18-35 yaş arası olanlar oturanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin önemli bir bölümünün Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmadıkları sonucuna ulaşılırken, yine katılımcıların büyük bir bölümünün Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinden rahatlıkla faydalanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13'de ankete katılanların çeşitli nedenlerden dolayı Silifke Belediyesi çalışmalarında söz hakkına sahip olduklarına inanmadıkları bulgusuna varılmıştır. Ankete katılanlar Silifke Belediyesi'nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından ayrıntılı olarak haberdar olamadıklarını ve bilgilendirilmek istediklerini arz ederlerken, bu soruna çözüm olarak da Silifke Belediyesi'nin hizmetlerine ilişkin olarak düzenli ve sürekli olarak bilgi verilmesini (gazete, televizyon) önermektedirler. Ankete katılanlar çeşitli nedenlerden dolayı Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler ile yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgililere iletme konusunda sıkıntılar yaşadıklarını ileri sürmüşlerdir.

Tablo 17’de ankete katılanların kendilerine, belediye meclis toplantılarında soru sorma hakkının tanınmasını ve halkla ilişkiler ve danışmanlık bürolarının kurulmasını istedikleri, Tablo 18’de ise Silifke Belediyesi personelinin tutum ve davranışlarından genelde memnuniyet duydukları sonucu elde edilmiştir.

Tablo 19’da ankete katılanların Silifke Belediyesi’nin sağlık, imar, temizlik, kültür ve spor, zabıta ve ulaştırma hizmetlerinden memnun olmadıkları görülmüştür. Son olarak Tablo 20’de ankete katılanların yerel yönetimin ve yöneticilerinin Silifke’ye ait sorunları çözmede ve hizmet sunmada halkın çıkarlarını temsil ettiklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın hipotezleri için ise şu sonuçlara ulaşılmıştır

Tablo 22. Hipotez Analizleri Sonuçları

İLERİ SÜRÜLEN HİPOTEZLER	KABUL VEYA RED DURUMU
H₁: Halk, Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanmamaktadır.	Kabul
H₂: Halk, Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabilmektedir.	Red
H₃: Halk, Silifke Belediyesi'nin çalışmalarında söz hakkının	Kabul

olduğuna inanmamaktadır.	
H₄: Halk, Silifke Belediyesi'nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olamamaktadır.	Kabul
H₅: Halk, Silifke Belediyesi'nin hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmelere karşı hukuki olarak hakkını aramamaktadır.	Kabul
H₆: Halk, Silifke Belediyesi'nin yönetiminde söz hakkına sahip olabilmek için bazı çözüm önerilerine sahiptir.	Kabul
H₇: Silifke Belediyesi personelinin tutum ve davranışları, halkın kamu hizmeti etkinliğinin yüksek olarak algılanmasında etkilidir.	Red
H₈: Halkın Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık, imar, temizlik, kültür ve spor, zabıta, ulaştırma hizmetlerinden memnunluk derecesi, belediye hizmetlerinin etkinliğinin ölçümlenmesinde önemli etkenlerdir.	Kabul
H₉: Halk, Silifke Belediyesi'ne ait sorunları çözmeye ve hizmet sunmada, kamu hizmetlerini sunan kurumun ve yöneticilerinin hiyerarşik düzeninin önemli olduğunu düşünmektedir.	Red

SONUÇ

Kamu hizmetlerin etkin olarak sunulabilmesi için, bu hizmetlerin vatandaşa en yakın yönetim birimlerince yerine getirilmesi gerekmektedir. Hizmetlerin vatandaşa en yakın birim olan yerel yönetimler, seçimler yoluyla halkın yönetime katılması yönüyle bir ülkenin demokrasisinde de önemli rol oynamaktadır.

Toplumlarda yaşanan ekonomik ve teknolojik değişmeler, kamusal hizmetlerin yapılandırılma esaslarının gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır Bu değişimler göz önüne alınarak merkezi ve yerel yönetimlerde çağdaşlaşma reformlarının yapılması gerekmektedir.

Belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlerin etkinliğinin temel ölçütü vatandaşların belediyeden memnuniyet derecesi ile yakından ilgilidir. Zira bir kamu hizmetinin yürütülmesinde ulaşılması hedeflenen amaca ne derece yaklaşırsa vatandaşın da o hizmetle ilgili memnuniyeti de o derece fazla olacaktır.

Yapmış olduğumuz araştırmada genel nitelikte olan “Silifke Belediyesi’ nin hizmetlerinden memnun musunuz?” sorusuna katılımcıların %55,7’ si memnun olmadıklarını belirirken, %21,1’ i memnun olduklarını belirtmiştir. Ancak katılımcılara özel olarak bazı belediye hizmetlerinden memnun olup olmadıkları sorulduğunda katılımcıların memnuniyet oranlarının genel memnuniyet oranına göre daha fazla olduğu

gözlemlenmiştir. Örneğin, “Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?” sorusuna katılımcıların %41,8’i memnun olmadıklarını, %25,7’ si memnun olduklarını, “Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen temizlik hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?” sorusuna katılımcıların %43,5’ i memnun olmadıklarını, %34’ ü memnun olduklarını, “Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen ulaştırma hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?” sorusuna katılımcıların %54’ ü memnun olmadıklarını, %32,8’ i memnun olduklarını belirtmiştir.

Ayrıca katılımcıların büyük bir bölümünün Silifke Belediyesi’nin hizmetlerinden rahatlıkla faydalanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine ankete katılanların, çeşitli nedenlerden dolayı Silifke Belediyesi çalışmalarında söz hakkına sahip olduklarına inanmadıkları bulgusuna varılmıştır. Ankete katılanlar Silifke Belediyesi’nin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından ayrıntılı olarak haberdar olmadıklarını ve bilgilendirilmek istediklerini arz ederlerken, bu soruna çözüm olarak da Silifke Belediyesi’nin hizmetlerine ilişkin olarak düzenli ve sürekli olarak bilgi verilmesini (gazete, televizyon) önermektedirler. Ankete katılanlar çeşitli nedenlerden dolayı Silifke Belediyesi’nin hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler ile yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgililere iletmek konusunda sıkıntılar yaşadıklarını ileri sürmüşlerdir. Katılımcıların kendilerine, belediye meclis toplantılarında soru sorma

hakkının tanınmasını ve halkla ilişkiler ve danışmanlık bürolarının kurulmasını istedikleri sonucu elde edilmiştir.

Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, belediyenin sunmuş olduğu imar, sağlık, temizlik gibi hizmetlerin dışında belediye personelinin tutum ve davranışları, vatandaşların belediyeye iletilen sorunların çözüleceğine dair inançları, karar alma sürecine olan katkısı, karar ve hizmet politikalarına dair bilgilendirme yapılması gibi hususların da vatandaşların belediye hizmetleri ile ilgili genel memnuniyet düzeyinde etkili olduğu görülmektedir.

İletişim teknolojilerinin ve uygulamaların hızla hayatın içine entegre olduğu günümüzde, benzer yeniliklerin devlet idaresine ve yönetimlere uyarlanması kaçınılmaz bir gerçektir. Özellikle halkın kamu hizmetlerine karar verilmesinde ve yürütülmesinde etkin olarak yer almak ve yapılan uygulamalardan haberdar olmak istemektedir. Bir yerel yönetimin organizasyon yapısı ve işleyişi ne kadar mükemmel olursa olsun halk bu süreç içerisine aktif olarak dahil edilmediği ve haberdar edilmediği sürece kamu hizmetlerinde etkinlik istenilen boyutta olamamaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin ve yöneticilerin seçim dönemlerin hizmet vermenin dışında halkı sürece katmaları seçim rekabetinde etkili sonuçlar doğurabilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKALIN, G., ‘‘Türkiye’de Mahalli İdareler Hizmetleri ve Finansmanı Reformu Raporu’’,
Çağdaş Yönetimler Dergisi, Cilt;3, Sayı: 2, 1994
- ALPTÜRKER, H. (2010), Belediye Hizmetlerinde Vatandaş Memnuniyeti: Silifke Örneği,
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim
Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ARIKAN, R., (1995), Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma, Tütibay Yayıncılık, Ankara.
- ARIKBAY, C., (1993), Yerel Yönetimlerde Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri
Gereksinimleri ve Karşılama Kaynakları, MPM Yayınları, , Ankara
- ARIKBOĞA, E. (1998), Yerel Yönetimler, Katılım ve Mahalle Muhtarlığı,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.
- ARSLAN, A. (2002), Kamu Harcamalarında Verimlilik, Etkinlik ve Denetim, Maliye
Dergisi, Sayı:140.
- AYDEMİR, S.R. (2003) Hizmette Halka Yakınlık İlkesi (Subsidiarity) ve Türkiye’de
Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arası Yetki ve Görev Bölüşümü,
Kayseri Ticaret Odası Yayınları, Kayseri.
- BAYRAKÇI E. (2009), Yerel Yönetimler Ders Notları, İstanbul.
- BAYRAKÇI E. & GÖKÇE O. (2006), Yerel Yönetimler Ders Notları, İstanbul.
- CALLIES C. (2006), Das Subsidiaritätprinzip in der Europâischen Union: Konkrete
Vorgaben für seine Prüfung, Berliner Online-Beiträge zum Europarecht, Nr.
45, Berlin.
- ÇALIŞKAN A., SAĞDAŞ İ., (2005), Türkiye’de Yerel Yönetimler Maliyesi: Genel Bir
Bakış, Editörler: ÖZGÜR H., KÖSECİK M., Yerel Yönetimler Üzerine
Güncel Yazılar I, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

- ÇELEBİ, T. (2003), Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye’de İdari Vesayet Uygulamasının Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÇEVİKBAŞ R., (1995), Yerel Yönetimler, İşlevi ve Türkiye’deki Durumu, Türk İdare Dergisi, S:407, Ankara
- COŞKUN, A.V. (1999), Yerel Yönetimler ve Demokrasi, Türk İdare Dergisi, Yıl 71, Sayı 422, Mart, Ankara.
- ÇUKURÇAYIR, A., (2005). Küreselleşme ve Yerel Yönetimler Ders Notları, Konya.
- ÇUKURÇAYIR, A., (2002). Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Çizgi Kitapevi, Konya, Devlet Planlama Teşkilatı, Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu Ankara, Yayın No: No:2364, 1994
- DÖNMEZ, M. (1996), Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri, Mahalli İdareler Derneği Yayınları, s.15, Ankara.
- DUGUİT, L. Trait 6 du Droit Constitutibnnel, Paris 1928, C. II, s. 59.
- ERYILMAZ, B. (1995). Yerel Yönetimler ve Siyasi Çoğulculuk, Yerel Yönetimler ve Siyaset Sempozyumu, 9 Temmuz, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri.
- ERYILMAZ, B. (2003), Kamu Yönetimi, Erkam Matbaası, İstanbul.
- ERYILMAZ, B. (1998), Merkezi İdare İle Mahalli İdareler Arasındaki İlişkiler, Sorunlar ve Öneriler, Akademik Araştırmalar Dergisi, S. 3, İzmir.
- GÖZÜBÜYÜK, Ş. (2000), Yönetim Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara.
- GÜLER, B. A., (2000) Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Adem-i Merkeziyetçilik mi?, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 9/2.

GÜLER, B. A. (2003), İkinci Dalga: Siyasal ve Yönetimsel Liberalizasyon-Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Türkiye Yol-İş Sendikası Yayınları, Ankara

GÜLER, B. A. (2006), Yerel Yönetimler. İmge Kitabevi, Ankara.

GÜNDAY, M. (1996), İdare Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara.

GÜNDAY, M. (2002), İdare Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara.

HAİLBRONNER, M. (2008), “Die Justiziabilität des Subsidiaritätsprinzips im Lichte der Subsidiaritätsprotokolle”, in: Ingolf Pemice (Hrsg.), Der Vertrag von Lissabon: Reform der EU ohne Verfassung?, Nomos Verlag, Baden-Baden.

Hizmet-İş Sendikası, Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Hizmet-İş Sendikası Eğitim Yayınları, Ankara, 1999, s.44

<http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm>, (Erişim Tarihi: 15.11.2011)

KAPTAN S. (1993), Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara

KAYA Raporu, 1991

KAYA Raporu, 1992

KAYAN, A. (2001), Genel Olarak Türkiye'nin Yönetim Yapısı, Yönetimi Yeniden Yapılandırmanın Nedenleri ve Bazı Çözüm Önerileri, Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi, Cilt 6, Sayı 4, Ankara.

KELEŞ R. (1992), Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul.

KELEŞ R. (1995), Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarity) İlkesi ve Yerel Yönetimler, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:4, sayı:1, Ankara

KUBALI D. (1999), Performans Denetimi, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 1.

- KOCH, J., KULLAS M. (2010), Subsidiarität nach Lissabon: Scharfes Schwert oder stumpfe Klinge?, Centrum für Europäische Politik, Freiburg.
- LEVRAT N. (1995) , Avrupa Yerel Kamu Hizmetlerinin Sağlanmasında Kamu-Özel Ortaklığı Deneyimleri, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 1, Sayı: 8.
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Cumhuriyetin 75. Yılında Mahalli İdarelerimiz, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayınları, , 1998, s.4, Ankara.
- METİN, Y., ve ALTAN, Y. (2011). Lizbon Antlaşması Sonrasında Subsidiarite İlkesi. *S.D.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi* , 16 (3), 131-147.
- NADAROĞLU, H. (2001), Mahalli İdareler, Beta Yayınevi, İstanbul.
- NEGİZ, N. (2007), Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerde Hizmet Etkinliği Ve Eğitim İlişkisi: Alan Araştırması Ve Bir Model, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kamu Yönetimi, Ana Bilim Dalı, Isparta.
- OLGUN, H. (2007). Türkiye' de Büyükşehir Belediyelerine Küre-Yerelleşme (Glocalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış. *Sosyoekonomi* (5), 110-137.
- ONAR, S. (1992), İdare Hukukunun Umumi Esasları, Marifet Basımevi, İstanbul.
- ORTAYLI, İ. (1983), İmparatorluğun En Uzun Yılı, Hil Yayınları, İstanbul.
- ÖZDAMAR, K., (1999), Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi, Kaan Kitabevi, 2.Baskı, Eskişehir.
- ÖZEL, M. (2000), Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik (Subsidiaritaet), Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 9, S. 3.

- ÖZTÜRK N. K., (2004), Devlet Yönetiminde Etkinlik ve Türkiye, Türk İdare Dergisi, S: 442, Ankara
- SEZER, Ö. (2007), Hizmette Halka Yakınlık İlkesi ve Yerelleşmeye Etkisinin Türkiye'de Yerel Yönetim Reformları Açısından Değerlendirilmesi, Yerel Siyaset, Yıl:2, Sayı:13.
- SOYLU, H. (2003).Etkinlik ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları, Ankara.
- ŞAN, G. (2007). AB ve Yerel Yönetimler Bağlamında Subsidiarite (Yerindelik) İlkesi. *Yerel Siyaset* (19), 62-69.
- ŞAYLAN, G., (2000) Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:33, Sayı:2
- ŞENGÜL, T. (2002), Kapitalist Kentleşme Dinamikleri ve Türkiye Kentleri, Evrensel Kültür, S. 128, Ağustos 2002, <<http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1516>>, (12.09.2011).
- T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı (2001), 2001 Yılı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, D.P.T. Yay. No: DPT: 2538- ÖİK: 554, Ankara.
- T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını 78-80
- TBB ve GAP (2005), Avrupa Birliği Uyum süreci ve Yerel Yönetimler, Seminer El Kitabı, T.C. Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği Ortak Yayını, Ankara
- TORLAK, Ö. (1999), Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- TORTOP N., İSBİR E. G., AYKAÇ B, YAMAN H., ÖZER M.A. (2007), Yönetim Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği, Bölgesel Politika Raporu, TOBB, Yayın No: 15,
Ankara, 1996

ÜNAL, Ö.F., ‘‘Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesinde Alternatif Yöntemler’’, Kafkas
Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Azerbaycan, Sayı
2, No:1 1999

ÜNSAL, C.(2006), Türkiye’nin İdari Sistemi İçinde İl Özel İdaresinin Yeri ve Mali
Yapısı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve
Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ÜSTÜNIŞIK B. (1992), Bazı Ülkelerde Yerel Yönetim Modelleri, Devlet Planlama
Teşkilatı Yayını, Ankara.

YALÇINDAĞ, S. (1992), Çağdaş Belediye, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 1, Sayı
1, Ankara.

YALÇINDAĞ, S. (1995), Yerinden Yönetim, Yerel Yönetim, Çağdaş Yerel Yönetimler
Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, Ankara.

YAYLA, Y. (2009), İdere Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul

YETER, E. (1992), ‘‘Yerel Yönetimler Üzerine Düşünceler’’, Çağdaş Yerel Yönetimler,
Cilt. 1, Sayı.4, Temmuz, s.13-21.

Ek 1. Anket Metni

SİLİFKE BELEDİYESİ ETKİNLİK ANKETİ

Yapmakta olduğum tez çalışması ile ilgili anket uygulamasına ilişkin sorular aşağıdadır. Çalışmanın doğruluğu ve güvenilirliği açısından soruları içtenlikle cevaplamanızı rica ederim. Zaman ayırarak vermiş olduğunuz cevaplardan dolayı TEŞEKKÜR EDERİZ.

1- Yaşınız? Lütfen yaş aralığınızı seçiniz.

- 1) 18-24 2) 25-34 3) 35-50 4) 50 ve üstü

2- Cinsiyetiniz?

- 1) Kadın 2) Erkek

3- Eğitim durumunuz?

- 1) İlköğretim 2) Lise 3) Üniversite 4) Lisans Üstü

4- Mesleğiniz veya göreviniz nedir?

- 1) Serbest 2) İşçi 3) Öğrenci 4) Memur
5) Ev hanımı 6) Emekli 7) İşsiz 8) Çiftçi
9) Diğer:

5- Gelir durumunuz?

- 1) 250-750 TL 2) 751-1250 TL 3) 1251-3000 TL 4) 3001 TL ve üstü

6- Silifkeli misiniz?

- 1) Evet 2) Hayır

7- Kaç yıldır Silifke'de yaşıyorsunuz?

- 1) 1 yıldan az 2) 1 yıldır 3) 2 yıldır 4) 3 yıldır 5) 4 yıl ve üstü

8- Silifke'nin hangi mahallesinde yaşıyorsunuz?

- 1) Atik 2) Bucaklı 3) Camikebir 4) Gazi
5) Göksu 6) Kabasakallı 7) Pazarkaşı 8) Saray

- 9) Sarıcalar 10) Say 11) Sayağzı 12) Toros
13) Mukaddem 14) Yeni Mahalle

9- Silifke Belediyesinin hizmetlerinden memnun musunuz?

- 1) Kesinlikle memnun değilim 2) Memnun değilim 3) Fikrim yok
4) Memnunum 5) Kesinlikle memnunum

10- Silifke'nin planlı olarak geliştiğine inanıyor musunuz?

- 1) Kesinlikle inanmıyorum 2) İnanmıyorum 3) Fikrim yok
4) İnanıyorum 5) Kesinlikle inanıyorum

11- Bir vatandaş olarak belediye hizmetlerinden rahatlıkla faydalanabiliyor musunuz?

- 1) Belediye hizmetlerinden faydalanmak için bazen hoş olmayan durumlarla (rüşvet, torpil gibi) karşılaşıyorum
2) Rahatlıkla faydalanıyorum
3) Genelde güçlük çıkıyor

12- Halk olarak belediyelerde söz hakkınız olduğuna inanıyor musunuz?

- 1) İnanıyorum
2) İnanmıyorum, çünkü belediye yönetiminde aktif görev almamı sağlayacak yasal düzenlemeler mevcut değil
3) İnanmıyorum, çünkü bilgi ve belge isteme hakkına sahip değilim
4) İnanmıyorum, belediyenin karar ve eylemlerinden haberdar edilmiyorum

13- Belediyenin geleceğe yönelik kararlarından ve hizmet politikalarından haberdar olabiliyor musunuz?

- 1) Evet, belediye tarafından bilgilendiriliyorum
2) Gerçekleştirilen hizmetlerden kendi çabamla haberdar oluyorum
3) Ayrıntılı olarak haberdar olamıyorum, bilgilendirilmek istiyorum

14- Belediye hizmetlerine ilişkin olarak nasıl bilgilendirilmek istersiniz?

- 1) Düzenli ve sürekli olarak bilgi verilmesi (gazete, televizyon, internet, cep telefonu)
- 2) İlçe içinde oluşturulabilecek halk gruplarına bilgi verilmesi
- 3) Basın ve halkla ilişkiler büroları vasıtasıyla bilgi verilmesi

15- Belediye hizmetlerinin yürütülmesi sonucu oluşan aksaklık ve gecikmeler ile yanlış ve hukuka aykırı uygulamaları ilgililere iletiyor musunuz?

- 1) İletiyorum ama yetkililerle görüştürülmüyorum
- 2) Yetkililerle görüştürülmeyeceğimi bildiğim için iletmiyorum
- 3) İlettim ama sorunlarım halledilmedi
- 4) Sorunumu iletecek bir yetkili merci bulamadım
- 5) İletmedim, çünkü sonuç alamayacağımı biliyorum
- 6) İlettim, sorunum çözüldü
- 7) İletmedim. Çünkü bir sorunla karşılaşmadım

16- Belediye yönetiminde söz hakkına sahip olabilmeniz için sizce neler yapılmalıdır?

- 1) Vatandaşlara, belediyelerden bilgi ve belge isteme hakkı tanınmalıdır
- 2) Komisyonlarda uzman hemşerilere de yer verilmelidir
- 3) Vatandaşlara, meclis toplantılarında soru sorma hakkı tanınmalıdır
- 4) Basın ve halkla ilişkiler ve danışma büroları kurulmalıdır

17- Belediye personelinin tutum ve davranışları sizce nasıl?

- 1) Çok kötü
- 2) Kötü
- 3) Normal
- 4) İyi
- 5) Çok iyi

18- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen sağlık hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim
- 3) Fikrim yok

- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

19- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen imar hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim
- 3) Fikrim yok
- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

20- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen temizlik hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim
- 3) Fikrim yok
- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

21- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen kültür ve spor hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim
- 3) Fikrim yok
- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

22- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen zabıta hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim

- 3) Fikrim yok
- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

23- Silifke Belediyesi tarafından yerine getirilen ulaştırma hizmetlerinden ne derece memnunsunuz?

- 1) Hiç memnun değilim
- 2) Memnun değilim
- 3) Fikrim yok
- 4) Memnunum
- 5) Çok memnunum

24- Size göre Silifke'ye ait sorunları çözmeye ve hizmet sunmada aşağıdaki birim veya kişilerden hangisi sizin çıkarınızı temsil ediyor?

- 1) Merkezi hükümet, valilik, kaymakamlık
- 2) Belediye başkanı
- 3) Belediye meclisi
- 4) Muhtar

25- Size göre Silifke'nin çözümlenmesi gereken en önemli sorunu nedir?

1) Altyapı-kanalizasyon	2) Çöp-temizlik	3) Elektrik
4) Yoksulluk-işsizlik	5) Sosyal faaliyetler	6) Yeşil alan-park-oyun alanları
7) Asfalt ve kaldırım	8) İmar sorunu	10) Çarpık kentleşme
11) Yol	12) Otopark	13) Doğal çevrenin korunması
14) İçme suyu ve ıslahı	15) Alt-Üst geçit	16)Diğer sorunlar:.....

